

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Disputationes Chirurgicæ Selectæ

Haller, Albrecht von

Lausannæ, MDCCLV.

VD18 90538943

XCIX. Dissertatio Medico-Chirurgica, De Alto Adparatu.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16605

X C I X.

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA,
DE
ALTO ADPARATU.

Quam Præside

D. D. LAURENT. HEISTERO.

Tuebatur

JOH. GEORG. FRID. WEISE,

HELMSTADII.

Helmstad. die 8 Decemb. anno 1728.

Tom. IV.

Q

XIX

DISSERTATIO

MEDICAE THEORETICAE

DE

ALTO ADPARATO

Quaeritur

Q. D. LAURENTI HEISTERO

Tabula

JOH. GEORG. FRID. WEISER

HALLAE VMD. 1728.

Habitu. 8. Decemb. anno 1728.

L. B.

QUUM egregia *Douglasii*, & *Chefeldeni* scripta *de alto*, quem medici vocant, *adparatu*, dudum jam prostent, non dubito fore nonnullos, qui qualemcumque mecum hunc laborem pro inutili & supervacuo habituri sint; aut, si alia passim a me, ac modo laudatis viris, proposita legerint, nimis forsan audacter aut temere illud factum esse judicaverint. Sed isti quidem magnopere velim sciant, me in hac dissertatione non aliorum labores colligere aut exscribere, sed eam potissimum exponere velle methodum, eas encheireses, quas celeberrimum Præceptorem ac Prælidem haud infeliciter aliquoties in calculi curationibus adhibere memini. Sciant, inquam, me nihil fere hic exponere, nisi quæ vel coram egomet vidi, & quorum adfatus atque administer fui; vel quæ hucusque adhuc paucis cognita fuerunt. Sciant denique, sic omnino adparatum istum altum me exponere, ut evidentibus simul rationibus demonstrarem, *ista calculum curandi ratione nullam adhuc dum meliorem, vel tutiorem innotuisse vel commodiorem*. Itaque tantum abest, ut prorsus inanis judicari opera mea possit, ut potius utilis atque adeo necessaria videatur. Præterquam enim, quod modo laudata *Douglasii* & *Chefeldeni* scripta paulo plerumque rariora sunt, legi eadem a paucis propter anglicani sermonis ignorantiam consueverunt. Neque enim, quod ego sciam, ab instaurata in medicorum scholis curationis sive, ut vocant, *operationis* hujus per adparatum altum methodo, quisquam exitit, qui aut vernaculo nostro, aut latino sermone sufficienter ipsam descripserit: imprimis quum semper adhuc novæ observationes atque emendationes accesserint. Ceterum haud abs re fuerit quinque præsertim tractationis hujus capita constituere. Namque primo loco generatim de diversis calculum excindendi rationibus dicam; deinde singulatim ea describam, quæ in operatione per altum adparatum instituta fieri debeant; tum de apta vulneris curatione præcipiam; denique exempla quædam in medium adducam eorum, in quibus aut feliciter, aut minus feliciter operationem istam institutam memini, harumque rerum causas exponere studebo; tandem ac postremo insignem methodi hujus præ reliquis præstantiam ostendam.

CAPUT PRIMUM.

De præcipuis lithotomia methodis, speciatim de illa quæ fit per altum adparatum.

I.

Quod in plerisque morbis vel adfectibus corporis humani aliis, id in vesicæ calculo etiam summo semper studio salutaris artis professores egisse deprehenduntur, ut nimirum, sublatis causis, morbum tollerent pristinaque sanitati ægros hoc modo restituerent.

II.

Hostem autem usque adeo munitum debellandi sanitatique suppetias ferendi modus duplex hac de re meditantibus sese ostendit. Vel enim his per *medicamenta* in ipsa quasi arce sua oppugnandus, h. e. comminuendus paulatimque expellendus; vel adhibitis *feramentis* chirurgicæque artis viribus aliis, quum natura hic parum prætare valeat, fortiter profligandus.

III.

Atque ad medicamenta quidem tam galenica, quam chemica quod adinet, sive jam per os sive per urethram ingerantur, dubium sane est, an contra verum & concretum vesicæ calculum, diametrum urethræ aliquoties superantem, unquam eadem profecerint, quin imo non sine maxima veritatis specie multisque rationibus ac observationibus expertissimorum medicorum & chirurgorum plurimi [a] optandam magis, quam sperandam mitem adeo calculi curationem esse docuerunt.

IV.

Quæ quum ita sint, mirum videri haud quaquam debet, si vel vetustissimi etiam medici ab instrumentis chirurgicis petere sanitatis præsidia fuerint coacti. Luculenter id ipsum, nisi ego fallor, videre licet ex *Ægineta* [b],
Celso

[a] Conf. e. g. G. W. Wedelii *diff. de Lithotomia Jenæ* 1704. cap. 2. Fabr. Hildanus de lithot. vesic. Toletus, Listerus de calc. h. de Launay de la pierre, Greenfield Tr on the Stone, Douglas, Marini practica aliique fere omnes.

[b] Lib. III. c. 45. L. VI. c. 60.

Celfo [c], quin & ex ipso *jurejurando Hippocratis*. Nam hic mentio fit *lithotomiæ* non ut inventi novi vel insoliti, sed rei tunc temporis jam notissimæ. *Ægyptiis* quidem & *Arabibus* pridem jam in usu fuit & fortassis etiamnum est *chirurgica calculi vesicalis absque incisione ablatio* per urethram virilem flatu distentam; prouti autopsia testantur *Prosper Alpinus* & *Octavius Roveretus* [d]; sed ista tamen curandi ratio non æque semper feliciter procedit. Quoties enim avellanæ nucis magnitudinem calculus superat, frustra utique in ipso per urethram extrahendo laboraveris. Atque id ipsum in causâ videtur fuisse, quare minus celebrata, minusque in scholis nostrorum medicorum vel chirurgorum frequentata ægyptica ista vel arabica methodus hodie reperitur.

V.

Lubentes hic abstinemus a proluxa illorum confutatione, qui ex ante allegato *Hippocratis* sacramento, sed festinanter nimium conjicere gestiunt, cum operationem chirurgicam omnem, tum & vel maxime lithotomiam medico hippocratico indignam prorsus esse judicandam [e]. Lithotomiam enim, si quid ego video, parens ille medicorum prudentissimus *Hippocrates* interdixit, non quasi turpem operationem istam is crediderit; sed potius ideo, quia periculosum nimis atque anceps, propter & instrumentorum & anatomicæ scientiæ tunc temporis defectum, curationis negotium esse animadvertit. Satius igitur esse idem existimavit, quum ipse difficilem hanc per scalpellum curationem perficere non potuerit, viris in hac curatione expeditis, longoque rerum usu exercitatis chirurgiæ professoribus arduam istam operationem committi, quam cum presentissimo salutis & sanitatis periculo a non exercitatis vel professionis salutaris tironibus tentari. Neutiquam autem ab operationibus chirurgicis, quasi minus honestis medicoque indignis, *Hippocratem* abhorruisse, aliosve absterruisse, vel inde manifestum est, quia ipse, descripto simul chirurgicarum rerum adparatu, passim illas medicorum filiis commendavit atque injunxit [f].

VI.

Antiquissima autem calculosus manus præsidio curandi methodus, prouti quidem *Celsus* [g] & post eum *Guido de Cauliaco* [h] ipsam descripserunt,

O 3

[c] Lib. VII. c. 26.

[d] Pr. Alpinus *de medicina ægyptior.* l. 3. c. 14. p. m. 224. sq.[e] Conf. Jo. Henr. *Meibom. commentar.* ad h. l. p. m. 153. sqq. it. *Rossetus* de edit. a. 1590. p. 245.[f] *Hippocr.* libro de medico.

[g] Lib. 7. cap. 26.

[h] Tract. VI. doctr. II. cap. 7. in *chirurgia* Monspeliæ circa a. 1363 conscripta, ut ex præfat. patet.

runt, quam paucissimis instrumentis peragitur. Namque duobus sinistrae manus digitis, in anum ægroti demissis, ad cervicem vesicæ calculus compellitur, ut scilicet per tumorem in perinæo conspicuum sese prodatur. Tum cutis cum subjacentibus partibus ad calculum usque inciditur, ut vel per immisos in anum digitos compulsus calculus prorumpat, vel unco quodam vel forcipe adplicato extrahatur. *Celsianam* vero, vel *Guidonianam*, vel *minoris* etiam *adparatus* vocari hæcenus explicatam *lithotomiæ methodum*, non est, quod operose hic referam: siquidem illud omnibus, qui non profus in medicina vel chirurgia hospites sunt, fatis superque constat.

VII.

Sed visum deinde, ad imminuendas & lithotomiæ difficultates [i] & ægrotantium molestias, salutaris artis professoribus fuit, de majori, securiori sive certiori, eodemque commodiori instrumentorum adparatu cogitare. Itaque *catheterem* aliquem *fulcatum* ad similitudinem fistulæ seu catheteris cavi, atque cum ad calculum detegendum, tum ad urinam emittendam adcommodati, construxerunt, cujus adjumento tutius urethræ ad moveri scalpellum, ipseque tandem calculus per immisum, mediantibus conductoribus, in vesicam forcipem, educi posset. Quam ipsam equidem emendatam lithotomiæ methodum primus, nisi me omnia fallunt, a *Jo. de Romanis Cremonensi* sibi traditam *Marianus Sanctus*, *Barolitanus Italus*, hinc abhinc sæculis (A. scil. 1524.) peculiari libro descripsit, chirurgique etiam atque etiam commendatam voluit.

VIII.

Tandem hæc omnino defuerunt, qui operæ pretium facturi sibi visi sunt, si *Marianam* istam, valdeque celebratam in chirurgorum scholis *lithotomiæ methodum*, novis subinde artificiis excolendam atque ulterius perficiendam, vel immutandam sibi sumerent. Tentasse hic aliquid circa superioris sæculi finem (A. 1697.) *Frater Jacobus* (*frere Jaques* vulgo dictus) haud incelebris monachus legitur [k]. Is etenim cathetere vulgari ad alterutrum latus vesicam deprimebat, factaque in vesicæ corpore, binos circiter digitos transversos a perinæi futura plaga, forcipis vel manus etiam subsidio, mirum quantum celeriter calculos intus delitescentes ejicere sustinuit. Sed factum tamen propter summam hominis incuriam, encheireses rudiores, ferramenta ineptiora, rerum denique anatomicarum ignorantiam fuit, ut non ipsemet solum *Jacobus* male passim apud Gallos aliosque audierit; sed quo-

[i] Vid. *Hildan.* de lithotom. & *Præses. chirurgiæ* part. 2. c. 136. §. 1. nec non *lithotomia Douglassiana.* Lond. 1723. p. 16.

[k] Conf. præter modo laudatam cel. *Heisteri chirurgiam*, *Dionis chirurgiæ.* it. *Mery obs. sur la maniere de tailler, pratiquée par Fr. Jaques à Paris 1700.*

quoque ab ipso adinventum lithotomiæ artificium, tanquam periculosum atque ineptum, in desuetudinem abierit: atque hæc methodus vulgo protertia haberi solet.

IX.

Longe autem felicior in emendandis lithotomiæ artificii exitisse videtur *J. J. Ravius*, Medicus apud Amstelodamenses & Lugdunenses in Batavia quondam celeberrimus. Is etenim, postquam *Jacobum* secantem viderat, & quid *Merius* [1] circa hujus methodum monuerat, forte legerat, binas istas lithotomiæ methodos prudenti consilio ita conjunxit, ut eodem quidem, quo *Jacobus*, loco, sed adcuratius tamen inter penis erectorem atque acceleratorem musculos, scalpellum immiserit, incisoque super cathetere fulcato vesicæ corpore, sphinctere interim & collo illæsis, calculum intus hærescentem per instrumenta in adparatu magno usitata, sustulerit [m]. Raviana hæc, vel Meriana potius [n] lithotomiæ methodus non ipsi tantum *Ravio*, sed celeberrimo quoque *Heistero*, Præceptori ac præfidi meo venerando, qui apud eum aliquoties hanc methodum vidit, felicissime identidem cessit, maximamque nominis celebritatem comparuit. Namque haud infelici cum successu senem, sexaginta & tres annos natum, a calculo grandiori & qui callosam jam tum vesicam effecerat, ut alias ejusmodi curationes nunc taceam, me spectante nuper admodum liberavit.

X.

Atque hæc de præcipuis calculos, per vulnus juxta perinæi suturam factum, educendi methodis dicta sufficiant. Quibus equidem sollicitè expensis, haud obscure, arbitror, simul id constabit, quo scilicet modo non institui solum, sed discerni quoque ab invicem operationes singulæ possint. Si qui autem plura legere hanc in rem voluerint, his ego auctor sim, ut laudata hæcenus chirurgorum scripta consulant. Nos enim jam ad ipsum institutum nostrum pergemus, *altumque*, prout dici solet, *apparatum* breviter describemus, Nempe circa medium sæculum XVI. accidit *Petro Franconi*, Lugdunensium & postmodum Arausionensium medico, quum is puero duorum circiter annorum sibi oblato calculum, ovum gallinaceum fere adæquantem, frustra

[1] In libro ipsius supra cit. pag. 68. sq.

[m] Conf. *Heisteri* Chirurgia cap. ubi de methodo fratris Jacobi agit, ut & *Alvini* index supellectilis anatomica l. I. *Rau*: ubi hujus methodum prolixius describit, atque *Ravii* peculiarissima ferramenta aeri incisa repræsentat. it. *I. Serres* lithotomia Douglassiana, in belgicum idioma conversa, notisque aucta, p. 171. sqq.

[n] *Merius* enim primus fuit, qui Jacobinæ methodi emendationem in superius commendato libello clare proposuit. Raviana autem dici methodus ista communiter solet, quia *Ravio* eandem primus in hominibus vivis exercuit; sed ita tamen, ut remoto quod *Merius* præscriperat, curvo, rectum adhibuerit scalpellum.

frustra per perinæi vulnus extrahere studuisset, precibus hinc parentum commotus, ut puerum ea, qua posset, ratione liberaret, incisioneque supra os pubis facta, sursum versus adductum digitis in intestino recto positæ vesicæ calculum feliciter idem extraxerit, ægrotumque adeo tenellum pristinæ sanitati restituerit [o]. Quamquam autem felicissimum curatio ista eventum habuerat, tantum tamen abfuit; ut modo laudatus iste *P. Franco*, medicus & chirurgus ceteroquin solertissimus, tentatam haud infeliciter lithotomiæ methodum istam servaverit aliisque imitandam commendaverit, ut potius, quod forsitan mireris, sollicitè admodum prohibuerit, seque non nisi summo, quod imminere videbatur, periculo coactum ipsam usurpassè adseveraverit. Scilicet non nimis tantum periculosam ventris illam & vesicæ vulnerationem *Franco* iudicabat; sed aliorum quoque chirurgorum vehementes contradictiones ac vituperationes graviter fortassis extimescebat.

X I.

Sed alia tamen *Francisci Rossæti*, Ducis Nemosiensis (*de Nemours*) archiatræ, viri & ingenio & iudicio excellentis, clarissimique sub eisdem sæculi XVIi finem scriptoris, sententia fuisse deprehenditur. Is etenim non ex innumeris solum, quibus communes lithotomiæ methodi obnoxie sunt, difficultatibus atque noxis, sed & vel maxime ex naturali, quam ipsemet primus descriperat [p], vesicæ positura, quin & ex partus cæsarei consideratione, sagaciter admodum coniecit, nusquam fere commodius ac tutius, quam in hypogastrio, seu imo ventre, cystotomiam expedire posse. Atque id ipsum magis etiam ideo, quia cum fortuitum *Franconis*, tum plura quoque alia eademque haud obscura medicorum experimenta, factum in anteriori vesicæ parte vulnus, neutiquam per se lethiferum esse, persuadebant [q]. Tametsi autem laudatus jamjam *Rossætus* novam istam lithotomiæ methodum in hominibus vivis exsequendi nullam nactus sit occasionem; fere tres tamen easdemque diversas ille ad operationem istam feliciter instituendam observationes Medicis commendavit. Danda enim, sicubi *Rossætum* sequimur, opera est, ut (1) vel decoctum aliquod conveniens, syringa in vesicam per urethram injiciatur, quo scilicet ultra pubis os vesica expandatur, antequam ferrum immittatur: vel (2) ut post injectum liquorem catheteris alicujus

[o] Refert ipsemet *Franco* hanc raram & peculiarem curationem in libro suo rariori de herniis gallice conscripto. Lugd. 1561. 8. cap. XXXIII. pag. 139. sq. cujus mihi copia ex instructissima *D. Heisteri* bibliotheca facta est. Refert quoque eadem prorsus auctoris verba *Douglassius* l. c. p. 125.

[p] In lib. de *ὕστεροτομῶν* sive *partu cæsareo*, cujus rarissimi scripti duas ego in Bibliotheca Heisteriana editiones reperi; Parisiensem alteram A. 1590. alteram Francofurtensem A. 1601. adornatas.

[q] Latius ista singula exposita sunt a *Rossæto* in citato de *ὕστεροτομῶν* libro, edit. Paris. pag. 236. sqq. Quam ipsam libri hujus partem *lithotomia Douglassiana* subnexa deprehendimus.

alicujus proprii atque alveolati pars fulcata convexa juxta eum pubis locum, in quem scalpellum demittendum est, admoveatur: vel denique (3) ut urethra per vincituram penis diligenter comprimat, atque vesica per lotium e renibus influens intusque retentum ultra pubis os, quantum sat est, elevetur [r].

XII.

Sed quidquid tandem harum rerum sit, chirurgorum certe atque medicorum, quod ego quidem sciam, nemo fere descriptam ab hactenus recensitis auctoribus lithotomiæ methodum adhibere sustinuit; utut forte haud prorsus ineptam aut perniciosam eandem esse tantum non omnes agnoverint. Spectare huc præter cetera videtur *dissertatiuncula* ista, quam *Lutetiæ anno superioris seculi XXXVto. Petrus Mercierius*, sub *Nicolai Petrei* auspiciis, publice ventilandam proposuit: *de eo, an ad extrahendum calculum dissecanda ad pubem vesica?* [s] Neque enim solum auctor hic in eo cum *Rosseto* consentit, quod recentior ista methodus reliquis præstantior sit; sed ipsemet quoque, tecto licet ac dissimulato *Rosseti* nomine, haud absimilem alteri *Rosseti* modo rationem, qua vesica per catheterem, sed absque prævia liquoris injectione, attollitur, atque dissecatur, præscripsit. Contra ea *Fabricius Hildanus*, *Lib. de lithotomia vesicæ*, recensita *Franconis* observatione [t], methodum hanc religiose admodum dissuadet, nisi ubi forte prægrandis aliquis calculus reperiatur; tunc enim minore cum periculo ac dolore in inguine, quam per vesicæ collum extrahi calculum posse lubenter idem agnoscit.

XIII.

Paulo equidem mitius de operatione alta *Franciscus Toletus* & *Petrus Dionisius* judicasse videntur. Horum enim uterque, non minus solum periculosam, sed & haud prorsus ineptam eandem esse, censuerunt [u]. Interim parum adcuratæ ipsorum de operandi modo relationes aliæque id genus res circumstantes, passim in illorum scriptis obvix, satis superque declarant haud omnino compertam & *Toletum* & *Dionisium* operationem altam habuisse, nedum exercuisse. His igitur pluribusque aliis, quas *Douglasius* exposuit, de causis nullam ipsi, saltem perexiguam, fidem promerentur, quando *Bonnetum* feliciter admodum operationem istam peregisse ex aliorum traditione

[r] Si cui forsan *instrumenta* illa ad excitandam vesicam adaptata, nec non ipsa *scalpella* incisoria huc facientia contemplari volupe fuerit, is allegatum jamjam *Rosseti librum* consulat, p. 277. sqq. it. *Douglasium* Tab. II. ad pag. 32. sqq.

[s] Recusum schediasma illud extat in *W. Cheselden Treatise from the high operation for the stone*, Lond. 1723. 8. p. 141.

[t] In operibus *Francos.* 1682. fol. impressis, cap. XVII. p. 732. B. sq.

[u] vid. *Tolet.* Tr. de la lithotomie. à Paris 1689. pag. 112. sq. P. *Dionis* Chirurgie loco, ubi de lithotomia egit; cum quo prorsus consentit *Palfyn.* operat. cap. XVII. Tom. IV.

ne vel narratione memorant. Si quidem præter illos nemo fide dignus auctor alius ejusdem facti tanquam testis ocularis mentionem injecisse deprehenditur [x].

XIV.

Neque vero prætermittendæ nobis hic sunt *Cornelii Solingii* de memorata methodo ista cogitationes. Tradidit nempe is in chirurgico opere suo [y] peculiarem aliquam vesicæ calculos cujusvis magnitudinis in utroque sexu promte extrahendi rationem: quam ut alii, quibus occasio magis faveret, experirentur, exoptavit. Consistit autem nova ista methodus præsertim in eo, 1. ut vesica follis cujusdam peculiaris adjumento per urethram, quantum satis est, expandatur: deinde 2. ut incisio supra os pubis ad alterutrum albæ lineæ latus fiat: tum 3. ut post ejectum calculum gnæviter vesica per calidum lac eluatur: de hinc 4. ut urina per catheterem flexilem, urethræ insertum, in appensum catheteri saccum, ex idoneo corio confectum sensim effluat: tandem 5. ac postremo, ut vulnus gastroraphiæ beneficio consolidetur. Verum enim vero tantum abest, ut nova ista nec dum tentata ab inventore, *Solingiana calculos curandi ratio* a celebrioribus chirurgicæ artis professoribus adhibita unquam fuerit, ut ne scriptores quidem, qui de isto medicinæ genere seorsim præcipiunt, ullam ejus fecerint mentionem.

XV.

Quo circa memoratu dignum hic *Jacobi Douglassii*, Medici sagacissimi, in instauranda lithotomiæ per adparatum altum methodo institutum videtur. Is etenim, teste *Cheseldeno* [z] circa annum 1717. nihil quidquam sollicitius egit, quam ut detracta, quæ medicorum plerosque adhuc absterruerat, periculi suspicione, longe omnium tutissimam operationem istam esse atque aptissimam, ex ipsa partium consideratione anatomica demonstraret, Regiæque Anglorum societati commendaret. Quod equidem laudabile in salutare artes studium tam ipsi feliciter cessit, quam quod vel maxime. Postquam enim *Joannes Douglassius* frater, *Xenodochii Westmonasteriensis* chirurgus, supra memoratis (§. XI.) circa vesicam experimentis nixus [a], commendatam a fratre, *Jac. Douglassio*, operationem altam in quatuor calculosis ex sententia perfecit atque peculiari libello descripsit [b], usque adeo insignem

is

[x] Conf. *Douglas l. c. pag. 29. 30.* ubi simul mentio fit *Groeneveldii*, qui operationem istam institutam a se fuisse, non sine vanæ ostentationis suspicione memorat.

[y] In *zweite medicinale en chirurgicale werken*, t'Amsterdam 1698. 4. pag. 101. sq.

[z] In the *preface of the Treatise on the high operation*, p. 7.

[â] Vid. *Lithotomia Douglassiana*, p. 32. it. p. 39. sqq. ubi simul auctor testatur, se ante ipsam operationem nihil de Rosseti libro vel consiliis novis legisse.

[b] Inscriptio libelli patet ex nota præced. qui tamquam prodromus illius a nobis sæpe allegati, prodit Lond. 1720. 8.

is erga se societatis chirurgicæ expertus est munificentiam, ut ob omnibus hujus societatis oneribus, ob ingentia in rem chirurgicam merita, ipsum fecerint immunem.

XVI.

Prolixum nimis foret atque ab instituto nostro alienum, sigillatim hic ea percensere, quæ notari forsitan circa Douglassianæ methodi cum artificia, tum experimenta singularia, poterant. Præstitum enim id ipsum pridem jam ab ipso *Jo. Douglassio* est in singulari, sæpiusque jam tum a nobis allegato libello, Londini A. 1723, forma quarta in lucem exposito. Interim, ut aliquam saltem methodi hujus ideam concipere animo queamus, haud abs re facturi nobis vi temur esse, sicubi strictim ea indicaverimus instrumenta, quæ non ipsemet solum hic adhibuit, sed aliis quoque adhibenda commendavit *Douglassius*. Spectant huc 1. *catheter*; 2. *ureter* aliquis *bubulus*, æneis utrinque tubulis munitus; quorum alter catheteri, syringæ alter cochlearum operæ jungitur; 3. *syringa* ejus amplitudinis, ut per unam alteramve liquoris injectionem adimpleri vesica possit. Syringæ adaptata debet esse clavis, ad firmandos in anteriori parte tubulos; 4. *scalpellum directum*, pro cute atque carne ad vesicam usque incidendis, 5. *scalpellum curvum* sive *falcatum*, pro vesica perrumpenda; vel instrumentum aliquod novum atque ad vesicam uno ictu perfodiendam accommodatum, ibidemque ab ipso delineatum. Cetera instrumenta huc spectantia, ut forceps &c. nota magis & perspecta sunt, quam ut proluxa descriptione indigeant: videri vero possunt apud auctorem libro laudato.

XVII.

Douglassii exemplo propriisque experimentis incitatus *Wilb. Cheseldenus*, nosocomii divi Thomæ in urbe Londinensi Chirurgus atque anatomicus, explanatam a *Douglassio*, sicut commemoravimus, operationem altam novo studio atque ita quidem descripsit [c], ut in plerisque cum *Douglassio* consentiat; si modo illud exceperis, quod *Cheseldenus* 1. non nisi alteram, cui scilicet syringa immittitur, ureteris bubuli partem extremam æneo quodam tubulo præmuniat; alteram autem nudam catheteri adjungat: 2. quod is inverso velut ordine, ad incidendam carnem, curvo, ad perfodiendum vesicam recto ceptum scalpello curvo conficiat. Cheseldeniani operis hujus altera pars novem exempla continet eorum, in quibus operationem istam haud infelici cum successu auctor instituit. In his illud maxime dignum memoratu videtur, quod e *Macgilli* Edinburgensis Chirurgi litteris *Cheseldenus* adduxit de fene quodam LXVII. annos nato, utpote quem laudatus jamjam *Macgillus*

P 2

gillus

[c] A Treatise on the high operation for the Stone by *William Cheselden* 8. mai. London 1723.

gillus optato admodum cum successu per operationem altam a calculi morbo liberaverat. Denique in fine operis strictim illæ recensentur sententiæ, quas de hac lithotomiæ methodo *Rossetus*, *Toletus*, *Dionisius*, aliique exposuerunt.

XVIII.

Hactenus de *Gallorum* atque *Anglorum* in perficienda lithotomiæ per altum apparatus methodo studiis tractavimus. Superest ut de *Germanorum* & *Belgarum* quoque medicorum atque chirurgorum insignioribus operationis altæ speciminibus, quæ ad nostram pervenerunt notitiam, breviter disquiramus. Atque primo quidem omnium loco memorandus nobis hic est medicus & ingenio & arte præter reliquos insignis, *Laurent. Heisterus*: siquidem is, pro admirabili sua, qua in doctrinis salutaribus pollet, industria & prudentia, tentatam ab Anglis, comprobata ac celebrata [d] a Gallis operationem altam primus, quantum novi, inter germanos feliciter aliquoties suscepit atque perfecit. Tamen enim primus, in quo istam curandi rationem anno 1723. idem adhibuit, opere dudum confecto expiraverit; tamen id ipsum non tam operationi, utpote quæ feliciter admodum cesserat, quam nimis potius ægrotantis e gravissimis renum abscessibus ac doloribus infirmitati tribuendam [e]. *Heistero* adjungendus proxime videtur *Jo. Sermesius* Medicus Amstelodamensis. Hic enim eodem, quo *Heisterus* noster anno, quamquam nova ratione minusque feliciter, operationem altam instituit [f]. Neque enim liquorem aliquem pro expandenda vesicâ is adhibuit; sed perinæum super inserto in urethram cathetere sulcato perforavit, factoque foramine, catheterem aliquem sulcatum sive itinerarium sic in vesicam intorsit, ut & attolli per eundem supra os pubis vesica potuerit, & super eodem incidi. Nominandus quoque hic est *Guil. Henr. Proebischius* legionis alicujus prussicæ primarius chirurgus, quippe cujus extat *observatio chirurgica de operatione alta in puero duodecenni feliciter adhibita*, *Regiomonti* 1727. 4. germanice in lucem exposita. Denique nec omitteendus *Jo. David Rungius*, præstantissimus atque ingeniosissimus *Bremensium* Chirurgus: is etenim nuper admodum, postquam superiori vere *Præsidem* hac methodo puerum *Bremæ* a calculo liberantem & curantem vidit, juvenem XXVI. annos natum, altæ quoque operationis adjumento in sanitatem pristinam vindicavit: de quibus vero infra pluribus acturi sumus.

CAPUT

[d] Vid. cel. *Heisteri chirurg.* p. II. c. 137. §. 2. edit. 1724.

[e] ibid. §. III.

[f] Motus enim is ob officio fuit, posteaquam ægrotus, quem curandum suscepit, tertio post operationem die emortuus est, quemadmodum ipsemet fusius exposuit in libello, cui titulus: *Lithotomia Douglasiana ofte een nierwe wyze van steen-snyden te Utrecht* 1726. 8.

CAPUT II.

De ipsius operationis methodo.

I.

Expositis jam, quæ ad historiam alti apparatus facere videntur, momenti potioribus, sequitur, ut ad *ipsum operationis modum* explicandum progrediamur. Quod ipsum quidem dum facimus, id imprimis negotii datum nobis existimamus esse, ut singulatim hic dispiciamus, 1. *de loco plagæ sive incisionis* maxime idoneo; tum 2. *de instrumentis* operi huic præ ceteris adcommodatis; porro 3. *de situ vel positura* ægri convenienti; denique 4. *de encheiresibus* vel artificiis ad feliciter absolvendam operationem necessariis.

I I.

Atque *locus* quidem ad vulnus faciendum aptissimus *sub medio hypogastrio* est, proxime supra ipsa pubis ossa, ubi scalpellum applicare oportet; tum musculos rectos, vel, sicubi adsunt, pyramidales etiam, cute prius ac pinguedine dissectis, sopperter dividere; tandemque ipsam vesicam a pubis ossibus ascendenti linea recta, sed infra urachum tamen incidere. Non sum equidem nescius, expertos ceteroquin chirurgos, *Franconem* [g] ac *Præbischium* [h] non tam in ipsa linea alba, quam potius in alterutro ejusdem latere ferramentum in vesicam demisisse; *Toletum* [i] vero & *Solingium* [k] eundem locum ad incidendum proposuisse. Interim, quod salva tantorum virorum auctoritate dictum velim, absque sufficienti ratione factum illud arbitror fuisse. Quodsi enim laudati modo artifices, præfertim *Franco* & *Toletus*, veriti fortassis sunt, ne periculosa valde, quin immo prorsus insanabilia vulnera sint, quæ in alba linea fiunt, id contra sese habere dudum jam, nisi ego fallor, ipse rerum usus, magister optimus, medicos docuit. Neque enim exempla defunt istiusmodi hominum, in quibus ipsa feliciter admodum fuerit glutinata. Ut nihil nunc de eo dicam, usque adeo tenuem atque exiguam in designato ventris loco albam lineam existere, ut vix ac ne vix quidem in operatione observari queat: ideoque perinde esse existimo, sive in linea alba, sive paulo ad latus illius plaga fiat.

P 3

I I I.

[g] Loco supra citato, p. 140.

[h] Vid. ejusdem schediasma supra citatum p. 5.

[i] Vid. l. c. pag. 112.

[k] Vid. supra cap. I. §. XIV.

III.

Instrumenta ad hanc operationem quam maxime necessaria atque adcommodata sunt 1. varix magnitudinis *catheteres*, quorum pars superior [1] paululum supra anfas prominens, annulo quodam præmunita est, quo nempe commodius alligari tubulo flexili queant; 2. *tubulus e bovis* alicujus *arteria*, *carotide*, *uretere*, vel *urethra* præparatus, quatuor vel sex pollicum transversorum longitudine. 3. *tubulus æneus*, qualibus fere uti ad injectiones anatomicas solemus, alterutri arteriæ vel ureteris orificio adcommodatus. 4. *syringa*, unam circiter aquæ libram recipiens. 5. *duo scalpella recta* [m] quorum alterum cuspidem retusam aut globulo præmunitam habeat; 6. *forceps*, vel *uncus* commode fabricatus, quales in arena & calculis eximendis, communiter adhiberi a chirurgis novimus: spongiam vero, tepidam item aquam, olei denique & spiritus vini optimi seu rectificati portionem aliquam in promptu hic debere esse, non est, quod prolixè hic admoneam: siquidem isthæc omnia ad excidendos vesicæ calculos, quacumque demum methodo illud fiat, nunquam non necessaria sunt.

I. V.

Sed ne cui tamen mirum fortassis videatur, quod ego diversa quodammodo ab iis, quæ alias adhibita in apparatu alto fuerunt, instrumenta proposuerim; meum esse duxi, breviter hic atque sigillatim declarare, quid in supra laudatorum medicorum atque chirurgorum instrumentis haud leves propter rationes displicuerit. Atque ut nihil quidem nunc de *Franconis* instrumentorum adparatu, quippe prorsus insufficienti, moneam; *Rosseriana* certe ac *Dionysiana* syringam ad catheterem applicandi ratio eam præsertim ob causam minus apta videtur, quia vix abesse potest, quin & dolores acutissimos & gravissimum quandoque periculum catheter moveat, dum aqua per eundem intorquetur. Longe itaque tutiorem arbitror esse atque aptiorem tubuli istius flexilis usum, quem a *Douglasio* & *Chefeldeno* commendatum retuli, (cap. I. §. 16.) neque vero dubium est, quin de commodiori tubulo *Rossetus* atque *Dionysius* ipsimet cogitassent, siquidem illi non in cadaveribus solum, sed in vivis quoque hominibus operationem altam exercuissent. Quæ ad *Solingianam methodum* (Cap. I. §. 14.) admoneri possint, varia sunt. Præterquam enim quod nulla tubuli flexilis ad follem catheteri jungendum adcommodati mentio apud *Solingianum* fiat; aeris profecto in distendenda vesica longe minor est quam aquæ usus. Neque enim magis solum diuturnam & moram & ægrotantis

patien-

[1] Qualem videre licet apud *Chefeldenum* l. c. Tab. VII. pag. 28.

[m] Cujusmodi fere exhibentur a *Douglasio* Tab. IV. fig. 9. vel a *Chefeldeno* Tab. VIII. fig. B.

patientiam inflatio postulat; sed difficilius quoque aër ingestus continetur. Tum aëris ad diducendam vesicam sufficientis quantitas ægre admodum exploratur. Accedit, quod aër intus in vesica contentus, hac incisa celerius exspiret vel prorumpat, quam ut deoperiri sufficienter vesica queat. *Douglasium* autem in eo fortassis levem aliquam censuram subire potest, partim quod amplum magis quam opus videtur, instrumentorum adparatum adhibeat; (vid. supra cap. I. §. 16.) partim quod more *Rosseti* recurva instructum acie scalpellum, nullo tamen globulo præmunitum, vel & peculiare novum instrumentum suum [n] utut nunquam in hominibus vivis adplicatum, commendat. Scalpelli enim curvi acuminati minus apta quin & periculosa, novi autem instrumenti difficilis admodum propter varias res circumstantes adplicatio videtur. Neque urum semper idemque omnibus vesicis majoribus, minoribus [o] accomodatum, nec pro diversa vesicarum constitutione æque semper tutum esse potest instrumentum. Dehinc *Chefeldenianus* instrumentorum adparatus eandem fere ob causam ac *Douglasianus* vel *Rossetianus* displicet: siquidem & incurva & nimium multa in eodem scalpella reperiuntur. Bina etenim scalpella directa, qualia supra descripsimus (§. 3. n. 5.) ad feliciter absolvendam operationem altam sufficere, non accurata solum partium & laboris contemplatio, sed & vel maxime ipsa praxis manifesto loquuntur. *Sermesianam* denique operationis altæ rationem (Cap. I. §. 18.) propter expeditam ventris ac vesicæ incisionem haud profus ego reprobarem, nisi geminam ipsa in maribus vesicæ vulnerationem vehementemque adeo istius per catheteris ferrei instrumentum extensionem postularet, quæ fieri absque gravissima læsione aut perforatione vix potest.

V.

Situs curandi aptissimus ille prope videtur, quem *Douglasius* [p] & *Chefeldenus* [q] præscripserunt. Resupinari scilicet homo ægrotus super tabulam quamdam planam sic debet, ut pectore paululum depresso, ima ventris pars propter subjectum podici pulvinar aliquod fursum versus erecta jaceat. Sic enim, devoluto versus septum transversum intestinorum pondere, cavetur, ne fortiter ipsa ventrem infimum urgeant, neve sufficientem vesicæ diductionem impediant. Tum capiti quoque substernendum cervical est; partim ut commodius homo recumbat; partim ut abdominis muscoli, quantum satis est, relaxentur. His etenim nimium intensis neque expandi satis, neque elevari supra pubis os vesica poterit. Sed unica tamen hic ad felicem operationem observatio restat; nempe illa: ut scilicet

[n] *Litbot. Douglaff. Tab. IV. N. XI. it. pag. 51.*

[o] *Vid. l. c. pag. 52.*

[p] *L. c. p. 49.*

[q] *L. c. p. 6. sq.*

licet curandi abdomen, quoad ejus fieri potest, clarissimo lumini exponatur; ne qua forte umbra medici actionibus officiat.

V I.

His rite jam confectis, præparatoque per medicamenta convenientia corpore [r] proximum est, ut tubulus flexilis, quem supra commendavimus (§. 3. n. 2.) & catheteri & tubulo æneo, cui syringa immittitur, junctus, fili duplicati atque cerati beneficio quam exactissime utrobique vinciatur. 2. Tum constitutis juxta ægrum quatuor ministris robustioribus, qui graviter illum in situ suo contineant, leniter & suspensis quasi digitis, prout artis est, in vesicam catheter inferatur. Præstat enim, ut optime *Cbesfeldenus* [s] monuit, pro minus prompto haberi, quam nimia festinatione, quantumvis etiam tecto errore, curandum lædere. 3. Insertum sic in vesicam catheterem, minister aliquis erectum comprehendat, ipsam autem urethram, simul atque urina profluxerit, leniter simul comprimatur. Denique 4. syringa tepido liquore adimpleta, in adjunctum flexili tubulum æneum inferatur, paulatimque sic in vesicam liquor compellatur. Quo quidem in negotio bina semper circumspicere chirurgos convenit, ne quid forte liquoris ad vesicam ultra pubis ossa distendendam deficiat; neve nimia liquoris injecti copia vesicam aut dirumpat, aut graviter saltem debilitet. Longe vero optimum ad justam liquoris copiam definiendam videtur hominis ætatem, corporisque habitum atque magnitudinem considerare: præterea ipsam quoque ventris partem infimam, dum liquor injicitur, quam curiosissime contemplari digitisque explorare. Aliquando enim, præsertim in hominibus tenuioribus, tumor aliquis supra pubis ossa nascitur, simul atque vesica diducitur: sæpius vero ob dolores & spasmos musculorum abdominis tumor ille percipi non potest. Alii existimant, nullum evidentius sufficientis expansionis signum esse, quam si ægrotus molestiam, chirurgus renitentiam paulo majorem e continuo injectionis negotio persentiscunt [t]. Verum enim vero cum summa ægrotorum in curatione impatientia, tum spasmodica, quæ hic plerumque observatur, vesicæ contractio, impediunt, quin & molestiæ & renitentiae gradus adcurate adeo distingui possint. Præterea pueri aliique sensibiliores, quando catheter vix adplicatus est, tantos sæpe clamores concitant, antequam etiam liquidum injiciatur, illosque clamores continuant, ut nihil certi ex ipsis cognoscere possis, utrum repleta an minus sit vesica: imo dolores partim a calculo, partim a cathetere excitati, tanti subinde sunt, ut ægri ipsi illud, quod volumus, recte percipere nequeant. Quandoque etiam vesicæ

[r] Vid. *Heisterus* in chirurgia laudatque superius de lithotomia scriptores alii.

[s] l. c. p. 8.

[t] *Cbesfelden* l. c. pag. 7.

vesicæ tunicæ in calculo laborantibus ita incrassantur, ut digiti latitudinem superent, quemadmodum non solum hoc anno vidimus, sed duæ tales vesicæ a *Ruyfchio* [u] delineatæ sistantur, quo vesica magna dilatio impeditur.

VII.

Ubi jam liquor sufficiens injectus in vesicam intelligitur, s. educi rursus catheter paulatim debet; urethra autem vel digitis comprimi, vel etiam, nisi sequior sexus fuerit, vinculo constringi. Oportet autem in masculis deorsum versus penem sic deprimere, ne forte impedire is medicum in opere suo valeat [x]. In feminis autem contineri aptius urethra haud potest, quam ubi ipsa per immisum in vaginam digitum solertissime versus pubis ossa comprimitur. Neque vero *tertium* illum, ubi post devinctum penem proprio lotio vesica distenditur, *Rosseti modum* (vid. cap. I. §. XI.) quasi prorsus impossibilem & supervacaneum cum *Douglasio* [y] hic rejicimus. Possè enim absque omni etiam liquoris in vesicam injectione operationem altam expediri, dubitare neminem *Francois* atque *Heisteri* nostri specimina sinunt. Horum enim uterque, post frustra jam tum in perinæo deopertam vesicam, ad operationem altam quandoque confugere, adeoque sine prævia injectione superiorem vesicæ partem incidere coacti, eandem bene recteque inciderunt. Ita & *Heisterus* Brunsvigæ ægrum quendam bihorio ante operationem altam multum Theæ bibere iussit, postea urethram clausit & tam diu expectavit urinæ in vesica collectionem, quamdiu æger eam perferre potuit. Postea quum hæc valde urgeret, sine ulla injectione vesicam facile ac recte aperuit, calculumque tandem eduxit. Prorsus igitur inanem aut supervacaneam esse, quæ per collectum lotium instituitur, vesicæ diductionem, ut *Douglasius* existimat, hoc difficilius persuaderi nobis patimur, quo manifestius constat, posse nonnunquam istiusmodi casus incidere, ubi vel propter instrumentorum defectum, vel propter inflammationem vel tumorem in urethra aut collo vesicæ, vel propter quasvis alias causas, catheter non immitti nihilque injici in vesicam queat. Atque ut facilius diduci per collectum intus lotium vesica possit, haud alienum videtur, ceu optime quoque *Præbischius* [z] observavit, aliquando largiorem aquæ calidæ portionem ægrorantibus porrigere. Sed quidquid tandem harum rerum sit, præstat omnino, vesicam per injectum liquorem, si fieri potest, expandere, diligenterque semper omnia, quæ præpedire forte injectionem poterant, removere. Humani hinc aliquid passus videtur *Præbischius*, dum impossi-

lem

[u] Obf. Anat. Chirurg. obf. LXXVIII. fig. 62. obf. LXXXIX. f. 70.

[x] *Cheselden*. I. c. p. 8. 9.

[y] *Lithotomia Douglasiana*, I. 33.

[z] Vid. obf. chirurgica, von der operatione alta, Königsb. 1727. 4. p. 3.

Tom. I V.

bilem sibi fuisse catheteris in vesicam ægri sui immisionem, ob calculum in collo vesicæ hærentem, afferit [a]: aut enim ego fallor, aut occupans vesicæ collum calculus, cujus ille meminit, dimoveri fortassis per adhibitam artem ab orificio vesicæ potuisset, atque ita liquor etiam facili negotio immitti. Nullas certe rationes *Præbischius* adduxit, quare repelli calculus haud potuerit.

VIII.

6 Ad incisionem itaque ubi perventum est, scalpello mediocri cutis & pinguedo pubis, crinibus, si adsunt, novacula derasis, ad duos vel tres pollices transversos recta plaga incidantur. Perinde hic est, sive sursum jam, sive deorsum versus ferrum duxeris, si modo caveris, ne qua forte abdominis musculos & peritonæum simul perumpas. Hinc dilatare vulnus per immisos digitos paululum oportet, musculisque dein rectis & pyramidalibus scalpelli subsidio tantisper divisis, situm vesicæ bene explorare, ubi fluctuans in vesica liquor quandoque percipitur. Quod vero, ubi vel vesica nimis crassa, ut §. V. cap. hujus monuimus, vel alias ob causas sæpe tam facile, ut nonnulli auctores perhibent, percipi non potest. Si sanguis aliquanto largius effluxerit, tum abstergere ipsum, ne medicus impediatur, spongia vini spiritu prius imprægnata, convenit. 7. Deinde ferro proxime ad pubis ossa adplicato, vesica incidenda. Vere autem incisam vesicam esse, prorumpens inde liquor significat. Protinus igitur in vesicam scalpellum illud globulo in apice munitum (§. 7.) demittitur, provideque sursum versus vulnus ampliatur. Quod ipsum equidem quo fieri securius possit, diduci paululum vesica & sursum reprimi peritonæum ac contenta intus intestina, per insertum sinistræ manus digitum, sed ita tamen debent, ut ne vel a pubis ossibus, vel ab abdominis musculis etiam, quibuscum per fibras membranaceas paulo laxius eadem cohæret, vesica separetur: id quod *Chefeldeno* contigitse videtur, unde abscessus, intra has partes abortus est: quam ob causam, dum pericula hæc ipsum forte cautum fecerant, hoc observandum monuit. vid. ejus liber citatus pag. 5. & 12.

IX.

8. Neque vero minus hic necessaria cautio est, ne forte per demissa in vesicam ferramenta ipsum quoque peritonæum lædatur aut perumpatur. Id ipsum enim ne fieret, usque adeo solleter vesicam per injectiones diducendam proposuimus. Non desunt equidem, fateor, in expertissimis etiam medicis, qui dissectum a se peritonæum in calculosorum hominum curationibus absque vitæ dispendio fuisse ipsimet referunt [b]. Sed nolim tamen

[a] L. c. pag. 4. & 13.

[b] Exemplo esse potest *Douglasius* l. c. pag. 59.

tamen chirurgicæ tirones exinde colligant, quasi minus forsan periculosa peritonæi vulneratio sit reputanda. Magnis etenim ingenii, ut bene Celsus [c] scripsit, multa que nihilominus habituris, convenit etiam simplex veri erroris confessio; præcipueque in eo ministerio, quod utilitatis causa posteris traditur, ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus. Notandus igitur hic suo velut jure Præbischius videtur, quod, re quasi bene gesta, scripserit: *Nachdem die Musculi abdominis und das Peritonæum durchschnitten, kamen die Gedärme zum Vorschein; id est, musculis abdominis & peritonæo dissectis, intestina prorumpabant.* Quum tamen, quod post concisum peritonæum fieri vix poterat, liberam spectare ab incumbentibus intestinis vesicam optaverit [d]. Douglasius certe quum de peritonæi læsione disserit, tantum abest, lithotomis ipsam permittat, ut graviter potius prohibeat. Ceterum quæ proposita inibi a Douglasio sunt, eo simul faciunt, ut quæ peritonæi vulnera lethifera, quæve sanabilia sint, cognoscatur. Nempe lethiferum utique vulnus est, si peritonæum, qua parte cum vesicæ fundo cohæret, simul cum eadem perfoditur: siquidem hic nullo proflus artificio præcaveri urinæ in abdomen influxus poterit. Ubi vero idem peritonæum propter levem aliquam manus aberrationem una cum ipsis abdominis musculis dividitur, tum difficilior equidem sanatio, minus tamen per se lethiferum vulnus esse consuevit: dummodo ultra urachum vesicæ vulnus haud transferit, salvaque intestina permanserint.

X.

9. Confecta jam, sicut præcepimus, accuratissima vesicæ perforatione, proximum est, ut insertis quam aptissime licet, digitis factum in vesica vulnus diducatur. Sic enim delitescentes intus calculi, ubi grandiores fuerint, propter superius commendatam ægri posituram, in conspectum prodeunt; minores vero vix atque ne vix quidem conspici possunt. Sed quo facilius tamen non detegi solum, sed extrahi etiam e vesica vel digitorum vel forcipis beneficio calculi queant, longe optimum videtur chirurgum aliquem adstantem, gracilioribus iisdemque longioribus digitis præditum jubere, ut vel medium, vel pro re nata, binos etiam digitos anteriores, largiter oleo inunctos, in ægrotantis anum, aut vaginam, siquidem in adultis amplioribusque feminis curandis laboraverimus, quam cautissime inferat, positosque intus calculos sursum versus ad ipsum vulneris os attollat, ubi eos vel digitis, vel forcipe usitato, vel unco, prout commodissime id fieri potest, extrahamus. Si quod vero aptum ad eximendos, aperta vesica, calculos instrumentum est, multum profecto hic conducit illud, quod uncus vocari a medicorum filiis consuevit: hujus enim adjumento non arena solum e vesica exhauritur, sed calculi etiam

Q. 2

quam

[c] Vid. ejusdem Medicinæ Lib. VIII. c. 4.

[d] Vid. l. c. pag. 5. in fin. & 12. lin. 12. sqq.

quam maxime friabiles adeoque per digitos aut forcipem intractabiles; quin illi etiam qui vesicæ adnati sunt, feliciter admodum ejiciuntur. 10. Incidere hic quam sæpissime solet, ut post ipsum calculum grandiozem extractum, minutiora quædam ejusdem frustula intus supersint, quibus pernitus exhauriendis neque digiti neque instrumenta sufficiunt. Ne qua igitur novas calculorum istæ reliquæ molestias excitent, necessarium omnino videtur, in alterutrum latus hominem ægrum inclinare lacteque calido, aut convenienti decocto quodam, identidem per urethram injecto, diligentissime vesicam eluere atque expurgare; digitis, ne facile ipsa rursus contrahatur, vesicam sustinentibus.

C A P U T I I I.

De vulneris curatione.

I.

HÆc de operationis altæ methodo atque artificiis dicta sufficiant. Sequitur, ut de *apta vulneris infligendi curatione* tractemus. Haud igitur abs re facturi nobis videmur, sicubi sigillatim ac breviter disquisiverimus 1. de *lecto*; hinc 2, de *medicamentis externis*, fomentis puta, unguentis, emplastris & si quæ sunt alia hujusmodi; porro 3, de *deligatione*; tum 4, de *vita atque victus ratione*, nec non de *internis medicamentis*. Quibus denique 5. *cautelâs quasdam practicas* sumus adjuncturi.

II.

Arduum utique magis est ægros, post eductos per operationem altam calculos, curandi negotium, quam videri forsan illis poterat, qui judicare illud ipsum ex *Douglasii & Cheseldeni* præceptis sustinuerint: quemadmodum *Præses* sua in chirurgia [e] monuit. Horum enim uterque in libellis suis hac de re in lucem expositis (vid. supra cap. I. §. 15. 16.) adeo parum solliciti de curatione tradenda fuerunt, ut nusquam eam accurate descripserint; verum de vulneris glutinatione non nisi obiter ac breviter quidem, aut quasi aliud agendo præceperint. Quin *Douglasius* in lithotomiæ suæ prima editione nihil prorsus de curationis modo commemoravit, quasi ea res nullius esset momenti. Tametsi autem religio mihi sit, quominus viros ejusmodi sollicitissimos, optimeque hac de re meritos, aut negligentis aut invidis postulare ausim, ac si curandi vulnus methodum celare voluissent; tamen neque illud dissimulare possum, longe minori cum studio,

[e] Cap. de apparatu alto.

studio, vulneris inflicti curationem, quam ipsam operationem & *Douglasium* & *Chefeldenum* exposuisse: quamvis quandoque tantum negotii creare soleat, ut aliquando, omni licet adhibita diligentia, impossibilis fuerit. Nihil igitur ab instituto nostro alienum fecerimus, sicubi de superandis, quæ operationi altæ interdum supervenire solent, periculis [f] atque impedimentis fuerimus solliciti.

III.

Quomodo comparatus esse debeat, in quo, confecta operatione alta, æger collocatur *lectulus*, non est, quod prolixè hic describamus: præstitum enim id pridem jam tum ab iis auctoribus est, quorum in exponenda lithotomia sollicitiam supra (cap. 1.) laudavimus. Neque enim peculiari, aut nova quadam lectuli positura vel forma, qui operationem altam sustinuerunt, indigent præ aliis; sed disponi eadem prorsus ratione possunt, ac ceteri quacumque demum methodo a calculo vesicæ liberati. Ideoque formam lectulorum commodissimam pro his ægris tabula ænea expressam vide sis in *Toleti* de lithotomia libello, Tab. ad p. 98 posita.

IV.

Ad *medicamenta externa* atque aptæ vulneris deligationi præcipue adcommodata, prout *Celeb. Præses* ea curandis adhibuit, præter linamenta carpta, variæque magnitudinis splenia & fasciam, quam mantile (*la serviette*) Galli appellant, sequentia fere pertinent: primo unguentum aliquod digestivum sive balsamicum, cujus præparatio hæc esse potest.

℞. Therebint. Venet. ℥j.
subig. cum vitell. ovi N. j.
add. mell. rosat ℥ij
Ess. Myrrh. succin. ana ℥j.

M. f. unguentum, vulnere cum linamentis carptis calide applicandum. Deinde oleum rosatum, vel flor. chamomill. coct. pro inungendis partibus externis, abdomine scilicet scroto & perinæo. Tum emplastrum aliquod glutinosum, cujusmodi est empl. diachyl. simpl. ac diapalm. pauca terebinth. subactum, vel forte illud ad fracturas usitatum. Denique insigniter quoque necessarium hic est decoctum vulnerarium vinosum, vel aliud quoddam fomentum defendens, resolvens ac roborans, sic fere conficiendum:

℞. Aquæ calc. viv. ℔. j.
Spir. vin. camphorat. ℥ij

Q 3

Ceruff.

[f] Vid. ccl. *Heisteri* chirurgia P. II. c. 137. §. 4. sqq.

Ceruff. ppt.

Lithargyr. ppt. ana ꝑ̄ß

M. quo splenia crassa vel lintea complicata inebriantur, exprimuntur, & abdomini, præsertim vulneri, calide sæpius imponuntur.

V.

His rite jam instructis, ad *deligationem* ipsam nos accingimus. Oportet hic ante omnia ægotum, operatione finita, super stragulum e corio Russico (Juchten) vel linteo cerato confectum, quam aptissime fieri potest, in lecto ponere; mox totum abdomen, scrotum item ac partes reliquas perinæo proximas, oleo superius (§. 4.) præscripto calido diligenter inungere. Vix enim alia ratione deliniri partes irritatæ, atque a profluentis urinæ acrimonia melius defendi poterunt. Dehinc linamentis carptis mollioribus, unguento balsamico imprægnatis, vulnus ad vesicam usque adimpletur ceratoque contegitur. Tum splenia, unum quadratum supra pubem, bina vero oblonga & angusta ad utrumque latus imponuntur, fasciaque, quæ *mantile* dicitur, consueta ratione circum vulnus injecta, moderate primis post sectionem diebus firmantur. Tandem ne qua forte inflammatio superveniat, fomentum modo præscriptum, (§. 4.) quantum æger ferre potest, calidum, horis singulis, vel alternis, vel pro re nata frequentius aut tardius etiam, super abdomen spleniis five linteis complicatis, fatisque ampliis injiciatur.

V I.

Tamdiu autem continuari dictum istud deligationis negotium bis vel ter in die oportet, donec & pus motum & crusta vulneris resoluta, hoc est, vulnus purgatum reperiatur: quod intra septem dies fieri observavimus. Namque tum linamentis carptis ex vulnere remotis, vel unguentum illud, vel balsamum copaiivæ, vel de Mecha in vulnus calide immittitur, ipsæque vulneris oræ emplastris aliquot longis glutinantibus, quinque scilicet vel sex, quam exactissime conjunguntur. Splenia duo longa, aagusta quidem sed crassa, secundum longitudinem utrinque vulnere tunc applicantur; quæ deinde fascia, *iniente* dicta, prælonga, quoad ejus fieri potest, accuratissime constringuntur.

V I I.

Veniendum nunc ad *interna* quoque *medicamenta* est. Horum pleraque omnia sic omnino debent esse comparata, ut non calorem modo, spasmos, convulsiones & si quid præterea mali accidere forte poterat, avertant aut tollant; sed sanguinem quoque, utpote in calculosis paulo plerumque spissio-

rem

rem aut viscidiorē, diluant, resolvant, temperent pristinasque corpori debilitato vires restituant, & cum primis prima nocte dulcem quietem, post exantlatos tot cruciatus ac dolores, concilient. Quamobrem adhiberi potest sequens vel similis emulsio anodyna.

℞. amygdalar. dulc. recent.
fem. papav. alb. ana ℥j.
decoct. hord. ℥j.
F. l. a. Emulsio: adde
Aqu. cinamom. f. v. ℥ij.
flor naph. ℥j.
facch. perlat. ℥β.
lap. cancror. ppt. ℥j.

Emulsionis hujus singulis horis cyathus sive haustulus ægrotanti porrigatur. Si quis autem forte ab emulsionibus æger abhorruerit, haud alienum videtur, potionem aliam, nec minus efficacem, præscribere, e. g.

℞. Aqu. bellid. min.
fragar.
flor. tilix.
cinnamon. sine vin.
corn. cerv. citr. ana ℥ij.
Matr. perlar ppt. ℥j.
Cinnab. nativ. ℥j.
Confect. alkerm. ℥ij.
Syr. Corall. ℥β.

M. de qua sæpius duo vel tria cochlearia exhibeantur. Tum insigniter queque valens hic est pulvis ex oc. cancr. citrat, conch. acet. ppt., tartar. vi-triolat, cinnab. nativ. vel antimon. cum admixta nitri portiuncula, confectus: siquidem is vel ante somnum vel, si res postulat, interdiu etiam ex aquis convenientibus, chærefolii nempe, saxifragiæ, ceras. nigr. fragar. cichorii, borraginis &c. identidem ægroto ingeratur, præsertim si calor ipsum præter naturam, quem febrem hic vocamus, affligat. Denique haud parum ægrotantis saluti Medicus prospiciet, si quod infusum aut potionem aliquam calidam e vulnerariis, quæ vocantur, herbis, agrimonia scilicet, virga aurea, consolida saracenicæ, fanicula, hederæ terrestri, summitatibus hyperici aut similibus, cum passulis, dactylis, ficibus & liquiritia, ad theæ modum paratam, semel quotidie aut bis adsumendam imperaverit.

V I I I.

Sed quo felicius tamen proposita hætenus medicamenta interna proficiant,
quam

quam maxime sollicitam *victus atque vita rationem* servare oportebit. Providendum itaque hic ante omnia, ut cubiculum, in quo æger decumbit, temperatum sit, ubi neque frigus neque calor excedat. *Cibi* duriores, falsi & flatulenti prorsus hic alieni, atque adeo periculosi sunt, primis præsertim post sectionem diebus. Jurulentis autem atque jusculis nihil omnino salubrius. *Potus ordinarius* tenuis sic ac dilutus, qualis scilicet ex corn. cervi, hordeo vel avena &c. decoquitur, cum vel sine taleolis citri; vel cerevisia quædam tenuis, bene defecata. His interponi ex herba Thea vel fabis Coffe, cum vel sine lacte, sorbitiones calidæ non sine usu poterunt. Cerevisiæ autem crassiores aut fortiores, atque vini genera quælibet, quo generosa magis ac fortia sunt, eo magis etiam pestifera hic esse consueverunt: quoniam facile æstum febrimque periculosam inducunt. Quo circa fatis ego mirari prudentis ceteroquin viri, *Douglasi*, consilium nequeo, quo is potionis e lacte atque vino factæ, quam *posset* Angli vocant, quin & [g] canariensis vini usum ægrotantibus commendavit: nisi forte hoc tantum frigidioribus concedat in progressu, ubi febris abest, ad vires refocillandas.

I X.

Ponderatis jam, quæ ad vulneris curationem spectant, momentis præcipuis, illud denique nunc superest, ut *cautelæ* sive *observationes quasdam* in ipso curationis negotio quam maxime necessarias, breviter subjiciamus. Nempe (1) vinctura bis quotidie, imo ter aliquando in principio, si necessitas id exigat, innovanda est, novis semper spleniis subjectis. (2) Quod ipsum quoties fit, expurgari semper vulnus quam diligentissime oportet. Igitur curiosissime hic providendum, ne quid forte linamentorum carptorum, in vesicam delapsorum, cruoris, mucii, aut sabuli intus remaneat: id quod partim oculis, partim digito exploramus. Si quid vero ex his intus superesse conjicitur, quo vel urethra forte obstrui ipsaque sanatio multum impediri, vel post absolutam sanationem denuo moveri pristinum malum posset, haud alienum fuerit in alterutrum latus hominem inclinare, injectoque per urethram ope siphonis lacte vel decocto calido, vesicam identidem eluere. (3) Emplastra glutinosa, prout obiter supra jam tum innuimus (§. 6.), non nisi pure moto vulnereque purgato, necessaria sunt. (4) Ex emplastris vulneris labra continentibus, ea solum inter deligandum tollenda sunt, quæ relaxata inveniuntur: unguento interim mediis inter emplastra locis applicato. (5) Si cui vero emplastrorum loco *gastrorophiam* adhibere visum fuerit, tum illam prius haud adhibendam esse censeo, quam expurgatum vulnus ac vesica, & resoluta vulneris crusta reperiantur. (6) Tum ea quoque necessaria imprimis cautio videtur, ne quas forte sub ipsa deligatione, *aeris externi*, præsertim rigidi, injurias vulnus sentiat. (7) Si quam *sanguinis* in ægroto corpore

[g] Vid. l. c. pag. 55.

corpore abundantiam advertimus, æstum vel orgasmum, tum is detrahi protinus per incisas venas & medicamenti temperari debet. (8) Cavendum solertissime hic est, ne, prout in pueris a molestiori urinæ per urethram fluxu divexatis factum sæpius fuisse, *Douglasius* [*b*] observavit, urina propter compressum digitis penem continuo ex vulnere profuat, ipsamque adeo ejus glutinationem difficiliorem reddat. (9) Haud multum equidem intererit, si jam in dorsum, sive in alterutrum latus æger procumbat: dummodo situm non nimis frequenter idem commutet. (10) Si quis forsan lotii per catheterem flexilem tentare educationem, pro maturanda glutinatione vellet; tum fieri illud commodius aliquanto posset, sicubi ex auro catheter talis conficeretur, [*i*] qualem *Solignus* descripsit, & pro sacculo, quem ille commendavit, tubulus coriaceus in matulam subjectam demissus, catheteri adjungeretur. Denique (12) ante octavum vel decimum quandoque diem surgere ægrum vix patiamur.

C A P U T I V.

De nonnullorum exemplis in quibus bene vel male cessit alta operatio.

Equidem ut plenius intelligatur, tuta præ ceteris esse, atque ad vindicandam calculosorum salutem penitus adcommodata, quæ de lithotomiæ altæ artificii hæcenus proposuimus, nostrum utique erit, supra Anglorum exempla aliunde jam nota, evidentibus eisque novis eadem exemplis sive experimentis comprobare.

E X E M P L U M I.

Atque primum quidem in his locum adolescens quidam Zellerfeldensis, ex vicina nobis Hercynia, quatuordecim annos natus, sibi vendicat: utpote quem aliquot jam tum annos a calculo infestatum, superioris anni mense aprili, per adhibitam operationem altam *Heisterus* noster feliciter sic fere sanavit. Præmissis nimirum, quæ ad corporis præparationem pertinent, singulis, scalpellum tandem ipsis kalendis aprilis, tempore matutino, adhibebatur. Primo Raviana methodo perinæum incidebatur, sed frustra: nam forcipe introducto adprehendi calculus, nullo modo potuit. Itaque petendum a *Franconiana methodo* curationis præsidium erat. Commilitonum meorum aliquis, digitis in rectum intestinum immisis, sursum attollere vesicam una cum calculo contento jubebatur. Hinc vulnus, tres circiter digitos transversos longum, proxime supra ipsum pubis os primo scalpello recto fie-

Tom. I V.

R

bat;

[*b*] l. c. p. 54. in fine.

[*i*] l. c. cap. 80. p. m. 192.

bat, quo postquam in vesicam ventum erat, vesicæ plaga scalpello, globulo in apice munito, ad duos transversos digitos ab ossè pubis versus superiora dilatabatur; nihil interim peritonæo aut intestinis vulneratis. Tum calculus magnus fig. 3. repræsentatus, satis cito, ex adstricta licet mirum quantum vesica, in lucem protraheretur. Neque enim expandi vesica per liquoris injectionem, propter factum jam in ipso perinæo vulnus, poterat. Absolute sic, absque omni symptomate aut malo accedente, incisionis & extractionis opere, fasciis ad utrumque vulnus adaptatis, æger deligabatur & emulsione, pulvere temperante fomentoque ipsi prospiciebatur. Altero quidem die febricula superveniebat, sed levior tamen, namque triduo temporis spatio, continuatis prædictis, rursus disperebat. Diebus subsequenibus ita belle adlescens sese habebat, ut non tam de doloribus, quam de molesta fame conquereretur. Die septimo nihil amplius ex vulnere, juxta perinæi futuram facto, destillabat; sed urina partim per plagam supra os pubis factam, partim per urethram profuebat. Die octavo erectus jam in lectulo sedens humaniter visitantes salutare poterat; die nono jam extra lectum in sella sedebat, quietis diuturnioris in lecto impatiens. Necdum binæ præterlapsæ hebdomades erant, quum plaga superior ultra dimidiam sui partem jam coaluisset: tamen si vincitura bis tantummodo in dies singulos fuerit resoluta. Hucusque loco vincituræ mantile tantum adhibebatur, jam vero & emplastra glutinantia ac fascia uniens vulgo appellata. Quibus rebus factum est, ut feliciter adeo progredere curationis negotium, quo hebdomade tertia & templum visitare & per urbem absque noxa, absque dolore omni deambulare; quin imo nondum confectis quatuor septimanis, vigesimo scilicet quinto aprilis die, sanus atque curatus domum reverti potuerit. Neque postmodum etiam, ut per litteras ac nuncios *Præses* sæpius cognovit, aliquid ejusmodi accidit, quod incolumitatem ejus denuo turbaverit. Præstitit ergo brevi temporis spatio venerandus præceptor meus, *Heisterus*, hoc ipso, quod nescio, an alius eorum, qui hanc lithotomiæ artem unquam sunt professi, tam cito perfecit. Quo circa Medicorum filiis haud ingratum fortassis fecero, sicubi ipsas medicamentorum adhibitorum formulas, benigniter mecum communicatas, suppeditavero.

D. 30. Mart. 1727, biduo ante sectionem præscribebatur.

(1) ℞. pulv. jalapp. gr. XV.

Tartar. vitriol. ℥℥.

M. F. pulvis purgans pro una
dosi, manè vehiculo calido
capienda.

(2) ℞. Herb. veron. M. j.

heder. terr. M℔.

Rad. liquirit. ℥j.

Dactyl. recent. N. V.

Caric. pingui N. ij.

M. concis. gr. m. dentur pro
infuso aqueo, calide ut Thea,
bis in die capiendo.

Die 1. Aprilis, ad operationem suscipiendam constituto.

(1) R. Aqu. meliss. ℥vj.

(2) R. Aqu. Reg. Hungar. ℥j.
Cinnam.

Cinnam. borragin. ℥ij.

Perlar.

Rosar. ana. ℥j.

Tinct. rosar. ℥j.

Syr. fl. tunic.

Corallior. ana ℥ij.

M. detur cochleatim ante operationem, & hac durante, interne pro scopo analeptico.

Eodem die, post peractam nimirum operationem, sequentia proposuit ægroto ingerenda:

(1) emulsionem sequentem.

R. Amygdal. dulc. ℥j.

Sem. papav. alb. ℥β.

decoct. hord. ℥j.

F. emulsio adde

Aq. rosar. ℥ij.

Sacchar. perlat. ℥β.

(3) Unguentum balsamicum, vulgo *digestivum*, bis quotidie vulneribus calide cum linamentis applicandum.

R. Terebinth. venet. ℥i.

vitell. ovar. N. ij.

mell. rosar. ℥β.

ess. myrrh. ℥ij. M.

aloës ℥j. M. F. ungu.

pro ephitemate seu fomento calide cum linteis complicatis hypogastrio identidem applicando. Vulnus purgatum *balsamo indico albo*, quod vulgo *Copaivæ* appellant, calide instillato, emplastrisque glutinantibus superimpositis, ad consolidationem deduxit.

Externe pro refocillandis in sectione ipsa ægroti viribus.

(3) R. Ol. rosar. ℥j. pro scroto & abdomine inungendis.

(4) R. Spir vini rectificatiff. ℥ij. ad sistendum sanguinem.

(2) R. Lap. cancr. citrat. ℥ii.

Antimon. diaphor. ℥j.

Nitri depur.

cinnab. antimon.

ana ℥β. M.

(4) R. Aqu. calc. viv. ℥j.

spir. vin. camphor. ℥ij.

ceruss. ppt. ℥β.

myrrh. rubr. ℥ij.

sal. ammon. ℥j. M.

EXEMPLUM I I.

Adolescentulo senem aliquem ætate sexagenarium, corpore insigniter obestum, studiis vitæque sedentariæ inprimis deditum, subjungam. Senferat is in prima statim pueritia dolores quosdam a calculis excitatos. Excretis autem circa septimum ætatis annum calculis istis minoribus, ad annum usque quinquagesimum dolores conquieverunt. Tunc vero malum pristinum ita recruduit, ut vehementiores simul, ut sæpe fit, coli dolores, qui magis subinde circa vesperam atque noctem augebantur, concitaverit. Post hæc emissi aliquoties calculi fuerunt minores solius naturæ beneficio: unus autem idemque phaseolo haud absimilis, quique a majori calculo abruptus videbatur, per adhibita instrumenta ex urethra aliquando est eductus. Præterlapsis dein aliquot annis, variis ex variorum consiliis usus est medicamentis li-

R 2

thon.

thontripticis, tandemque etiam *nephriticam*, quæ vocatur, *Imperatoris Russici tincturam*, *des Czars Stein-Tinctur*, æger adhibuit. Quo equidem factò, quia bene multum sabuli profuxit, dolores vero haud minuerentur, duplicatam subinde illius portionem visum fuit adsumere. Interim sic adaucum sabulum fuit, ut ne urina quidem amplius emitti commode potuerit. Sed nunquam tamen gravius aut vehementius æger divexabatur, quam ubi iter aliquod erat faciendum. Accidit denique unico circiter ante ipsam operationem, ut vocant, anno, ut in itinere constitutus æger, calculi in vesica motum non sine acerbissimo dolore perfentisceret. Mox ita frequentes & graves alvi atque urinæ suppressiones insequerentur, ut non nisi guttulatim maximisque cum doloribus nervorumque tensionibus exprimi urina quidem posset. Tandem binis circiter ante sectionem mensibus ex intensissimo cruciatu perpetuæ vigiliæ & convulsiones itemque frequens horror cum tenesimo superveniebant, pulsusque arteriarum inæqualis & intermittens observabatur. Quæ ipsa quidem incommoda ad ipsam usque operationis diem duraverunt. Immisso in vesicam cathetere mucii & sabuli copia insignis cum urina ejiciebatur, ipse vero calculus grandis admodum esse advertabatur. Itaque atrocitate dolorum aliorumque symptomatum inductus, quum aliis remediis nihil profici intelligeret, scalpello a calculo liberari consultum duxit, atque ad operationem instituendam cel. *Heisterus* Brunsvigam accersēbatur. Hic vero ægrum in tam deplorato statu deprehendens, operationem lubens declinare voluisset. Verum ægri, acerbissimis doloribus vexati, precibus, qui mori, quam diutius tales perferre cruciatus maluit, prognostico de ancipiti eventu munito, tandem annuit, ægrotoque præparato prius sanguinem per venas detrahi curavit. Sanguini emissò crusta inhærebat, ceu quidem in pleuriticeis evenire solet, purulenta. Hinc die XII. Martii, ann. 1728. tempore matutino, priusquam multum infusi theæ hauserat, & urethra, ne quid lotii efflueret, instrumento, quo alias ad incontinentiam urinæ præcavendam utimur [k], oclusa, donec vesica bene repleta esset, ad operationem eandemque altam veniebat. Aeger imponebatur mensæ pulvinaribus munitæ supinus, manibus ac pedibus ab adstantibus firmatis, cuteque cum subjecta pinguedine, musculis & vesica exactissime, ut antea dictum, incisis, plaga denique a prouente sanguine purgata, calculus ingens in vesica digitorum, quin & oculorum beneficio detectus, forcipe intus immissa, sed frustra tamen, adprehendebatur. Neque enim extrahi calculus iste, quantumvis etiam magna vi adhibita, poterat: quin forceps potius robusta, paulo arcitius in conatu extrahendi compressa, incurvabatur. Digitis intus insertis, firmiter vesicæ adnatus calculus sentiebatur, imo oculis, vulnus enim duos pollices longum erat, conspiciebatur: qui tamen provide, quantum quidem fieri potuit, ab eadem abstractus, tandem per adhibitum uncum, quali alias in lithotomia uti solent [i] ejiciebatur. Deinde alius adhuc intus superesse

[k] Vid. *Heisteri* chirurg. Tab. XIX. fig. 20.

[i] Vid. ejusdem chirurg. Tab. XX. fig. 10.

superesse, sed nusquam tamen adhærens calculus deprehendebatur: qui proin faciliori negotio per digitos poterat educi. Calculum priorem *fig. I. litt. C. D.* posteriorem *fig. I. litt. A. B.*, atque illud quidem utriusque lateris erat contiguum. Littera A. superiorem atque pubis ossibus proximam, B. inferiorem vesicæque sphincteri incumbentem alterius calculi partem demonstrant. Littera C. superiorem calculi prioris eandemque per vulnus conspicuam; D. autem inferiorem rectoque intestino non solum proximam, sed ipsi quoque vesicæ tam firmiter adnatam superficiem designant. Quam ipsam tamen inferiorem hanc calculi superficiem luculentius *fig. II. litt. B. C. D.* exprimi curavimus. Namque litteræ A. B. C. illud spatium designant, cui tanquam sinui lapis alter fuerat impactus. Calculorum ut & fabuli expurgati pondus *sex uncias* æquabat.

Gravissima ista, quam modo descripsimus, operatio, sic tamen lenis ægro visa fuit, ut ejusdem molestias ad illas, quæ calculus antea moverat, haud quaquam accessisse, ipsemet operatione superata fuerit professus. Simulatque jam peractum erat operationis negotium, cibis denuo frui atque somno æger poterat, ceterumque optime se habebat, ridebat, imo pro more suo jocabatur, omniaque in salvo esse sibi aliisque persuadebat. Vulneri, ut supra expositum est, prospiciebatur, medicamenta interna alias consueta ægroto exhibebantur, victusque regimen debitum observabatur. Interim immisso per vulnus digito crusta quasi ex calce facta, eo in loco, ubi calculus adhæserat, vesicæ adhuc cohærens a multis percipiebatur: cujus equidem pars sensim a vesica solvebatur atque, dum vulnus deligabatur, digito præsidis eximebatur. Verum altero die horis pomeridianis inustatus ægrum somnus cum spirandi difficultate obruebat: medicamentis atque sanguinis per venas detractione usque adeo nihil proficientibus. ut tertio post confectam operationem die placide is obdormiret.

Haud alienum hic videbatur, defuncti ventrem incidere ac paulo curatius interiora lustrare, potissimamque mortis causam explorare. Quod ipsum quando fiebat, rite quidem inflicto vulnus, peritonæum integrum atque illæsum, iusta denique operationis negotia omnia; ipsa autem vesica crassa, callosa digitique crassitiem adæquans [*m*], fabulo pauco intus adhuc latente, reperiebantur. Tum protinus quoque in conspectum iste *locus* manifeste prodibat, cui calculus adhæserat: quippe qui adhuc, ut dictum est, calce quasi obductus reperiebatur. Denique *renes* etiam visitabantur: quorum dexter equidem binis ureteribus amplis & crassis, ad arteriæ aortæ similitudinem, erat instructus, sed graviter tamen simul exulceratus pessimoque pure oppletus. Ut proinde mirum videri haudquaquam debeat, quod hic senex ægrotus exspiraverit; maxime si ad dolores, per integrum fere annum intensissimos, ortas hinc convulsiones, perpetuasque novem hebdomadam spatio vigiliis, adpetitu interim extincto, vires valde fractas,

R 3 vio-

[*m*] Qualis in *Ruysebi* observat. anat. chirurg. obs. LXXVIII. fig. 62. obs. LXXXIX. fig. 70. conspicitur. Itemque in *Ephem. Nat. Curios.* cent. IX. obs. 11.

violentamque calculi ingentis vesicæque fortiter accreti extractionem respexerimus.

Ceterum illud breviter hic admonendum restat, exemplo jam jam in medium adducto, confutari quam evidentissime illos posse, qui prorsus impossibilem calculi cum vesica coalitionem esse, cum *Rosseto*, *Launao*, *Douglasio* aliisque strenue propugnant [n]: siquidem nullus adhuc dum medicus, ut perhibent, extiterit, qui propria experientia certe demonstrare istud mali genus valuerit [o]. Etiam si autem *Rossetus* atque *Douglasius* opinati fuerint, nunquam omnino chirurgos de calculis vesicæ adnatis mentionem injecisse, nisi ubi vel calculum educere nequiverint, vel ubi forte vesicæ partem aliquam imprudenter extraxerint: id quod quandoque præsertim ab imprudentibus aut temerariis empiricis fieri posse haud equidem negaverim; tamen aliter prorsus rem hic se se habuisse, cum nostra experientia, tum experientissimorum medicorum Brunovicensium fere omnium, qui huic operationi interfuerunt, remque & suis oculis viderunt, digitisque explorarunt, testimonio comprobatur. Neque enim e substantia vesicæ excerptum quidquam conspiciebatur; sed crusta potius calculosa satis ampla ab ipso calculo circa partem B C D fig. II. separata sive relicta & vesicæ adhuc firmiter adhærens, digito in vesicam immisso, tangi ac percipi, calculo extracto, quam manifestissime poterat. Quin si vel maxime abstractum aliquid a vesica hic fuisset; tantum tamen abest, ut medici vitio hoc verti potuisset, ut maximo potius opere mirandum sit, quod vesicæ firmitas calculi duritiem vicerit.

Sed quo facilius tamen dictæ opinionationis istius falsitas perspiciatur, observandum paucis hic est, modo laudatos auctores, præsertim *Rossetum*, non satis ab invicem calculos vesicæ adhærentes & tunicatos sive propria tunica vel membrana comprehensos, distinxisse. Enimvero calculos cohærente cum vesica posse, constanter equidem ipsi negant; interim omnis *Rosseti* disputatio contra tunicatos potius, quam prioris generis calculos, qui ut noster, sine tunica involvente vesicæ adhærent, videtur directæ. Tametsi autem vere tunicatos calculos, id est, qui in vesica siti sunt & tunica vera cincti, quales *Rossetus* potissimum impugnat, egomet pro figmentis habeam, tamen neque illud diffiteri ausim, posse aliquando calculos vel inter tunicas vesicæ, quemadmodum in plerisque aliis corporis nostri partibus quandoque oriuntur, generari; vel in extrema ureterum parte,

[n] Consulantur *Rossetus* l. c. pag. 239. edit. Paris. ubi vasrum figmentum illud appellare non veretur, & integro ac peculiari capite hanc sententiam evertere studet. De *Launay* diss. de la pierre pag. 68. it. *litbotomia Douglas*. edit. 1723. pag. 6. seqq. ubi ipsius quoque *Rosseti* sententia adducitur.

[o] Pugnare omnino cum hac ipsa opinatione videntur ea, quæ a viris undiquaque expertissimis, *Guil. Fabric. Hildano* in operibus, *Francof. ad Moen. ann. 1682. fol. editis*, & quidem in libro de *litbotomia vesicæ* Cap. III. pag. 711. & IV. num. 7. pag. 714. it. 720. *Welschio* item ac *Tulpio* apud *Bonnetum* in *sepulchreto lib. III. sect. XXI. obs. II. ag. 581. & obs. IV. pag. 585.* observata legimus.

te, qua oblique inter membranas vesicæ inseruntur, hærentes ita sensim crescere, ut internam vesicæ tunicam, qua velut propria conteguntur atque comprehenduntur, mirifice simul expandant, atque sic quasi tunica vestiri videantur [p].

EXEMPLUM III.

Longe feliciori cum successu eodem hoc anno Bremæ eandem operationem altam in puero quodam septem annos nato jam jam laudatus *Heisterus* noster haud ita multo post adhibuit, viris spectatissimis, Cl. *Extero*, medicinæ apud Bremenenses doctore, nec non Cel. *Rungio*, chirurgus ibidem præstantissimo præsentibus. Ubi vero methodo Anglorum prius ope siphonis, catheteris & interjecti canalis flexilis ex urethra bubula confecti, vesicam aqua tepida replebat. Et quamquam in catheteris leni adplicatione valde quidem puer iste ejularet, ipsum tamen deinde opus ita fortiter idem sustinuit, ut vix dum clapsis aliquot horæ minutis, a calculo, quem *fig. IV.* exhibet, liberatus, post quatuor autem septimanas eadem, quam antea descripsi, methodo feliciter atque ex animi sententia fuerit sanatus. Sectionem tegumentorum & musculorum usque in vesicam scalpello faciebat recto; vesicæ vero vulnus a pube versus urachum scalpello dilatabat altero, globulo nimirum in apice munito, calculumque forcipe educebat.

EXEM-

[p] Hæc ut planius intelligantur, operæ pretium facturi nobis videmur, si nonnullas medicorum hæc spectantes observationes strictim enumeravimus. Sunt autem fere sequentes:

(Aegrotæ,) quod mirandum, per ulcus, quod in fundo vesicæ erat, infinitos lapillos contuli punicis instar, filamentis & membranulis colligatos ac involutos in collum matricis excrevit. *Gu. Fabr. Hildanus obs. 69. centur. III. pag. 252.* Quod si calculus aliquis adfuerit, mox instrumento illud agnoscere poteris, nisi fortassis alicubi adnatos & membranula involutus sit; quales mihi aliquando occurrerunt. Idem *de lithot. vesic. cap. III. p. 711.* Calculi aliquot ingentes peculiari sacco sive vesicula, vesicæ innatæ & adnatæ, inclusi reperti sunt. *Ibid. cap. VIII. pag. 720.* ex *Baubini theatro anatomico.* Calculi singuli peculiari membranula inclusi reperti sunt. *Ibid. cap. XIX. pag. 736.* e *Romb. Dodo-neo & Jo. Schenckio.*

In vesica prope collum reperti fuerunt calculi nigri & nondum satis indurati, piperis magnitudine plusquam centum, adeo a grandiore vicino calculo substantiæ vesicæ impressi & immersi, ut plerique interiore tunica obducti & sectione aperiendi fuerint. *Theoph. Bonetus in sepulchreto seu anat. præct. Lugd. 1700. fol. exscripta lib. III. sect. XXIII. de hypogastrii dolore. obs. II. pag. 583.* Exeunt vesica lapides continui; i. e. omnes in propriis tunicis inclusos & invicem ita contiguos, ut haud aliter, quam apes in suis cavernulis favum, sic isti calculi in suis quique alveolis totam vesicæ cavitatem replerent. *Ibid. obs. IV. pag. 584.* Duo magni calculi inventi sunt, membrana inclusi utriusque sua. *Ibid. §. 3.* Lapis insignis magnitudinis in vesica adinventus, undique tamen humore multo & crasso circumvestitus, *instar anguille pelis involucre circumambiente.* *Ibid. §. 4.* Vesica continuit calculum membrana involutum & fibris suis tam stricte vesicæ tunicis adligatum, ut vix inde avelleretur sine manifesta dilaceratione. *Ibid. §. 5.* Natura sagax eum mucosa & lubrica pituita induit, ne partem viventem vellicaret *ibid. §. II. not. &c.*

Ne

EXEMPLUM IV.

Elapsis post confectam operationem istam aliquot hebdomadibus, solertissimus ille, quem modo laudavi, Bremensium chirurgus, *Rungius*, postquam præcedentem operationem a venerando Præside peractam adspexerat, ægrumque legitime præparaverat, eadem fere, quam modo indicavimus, ratione, expedite non minus, quam feliciter in juvene sex & viginti annos nato instituit, atque miserum hominem, per sedecim fere annos integros a calculo indeque provenientes doloribus acutissimis internoque calore continuo graviter discruciatum ac debilitatum, pristino vigori restituit. Memorabile hic circa ipsam incisionem, in dextro albæ linæ latere ad longitudinem trium circiter digitorum transverforum factam, illud imprimis videtur esse, quod intestina cum ipso peritoneo, propter strenue compressum ab ægroto spiritum, ad pugni magnitudinem (id quod Præsidi, etiam vesicam alias aqua non impleverit, nunquam tamen contigit) ex vulnere proruperint. Quæ ipsa tamen usque adeo promte *Rungius* refudit sinistraeque manus digitis repressit, ut nihilo minus extrahi feliciter calculus satis magnus atque asperrimus (vid. fig. V.) potuerit: quamvis haud sine multo labore; dum calculus tertium e forcipe evaderet, ejusque vim eluderet. Extracto calculo vulnus inflictum sic deligabatur, ut simul prolapsum

Ne quis autem forsan opinetur, me contra manifestas excellentissimorum medicorum observationes locutum hic esse, haud alienum fuerit paulo explanatus edisserere, quæ ad meam rite intelligendam mentem videntur necessaria. Scilicet *calculum vere tunicatum* eum adpellamus, qui tunica continetur, ex fibris nerveis vasculisque sanguiferis contexta, eademque a reliquo vesicæ corpore neitiquam diducta vel decerpta; sed cum ipso demum calculo pronata, adeoque ipsi velut propria. Contra vero *in speciem tunica, non calculi* haud inepte dixeris eos, qui vel materia quadam mucosa & viscida obducti vel in ipsam vesicæ tunicam interiorem violenter impacti, vel denique circa ureteres subter ipsam demersi, eadem quasi involucri quodam comprehenduntur. Posterioris generis calculos identidem in ægrorum hominum vesicis reperiri, lubentissime concedimus; prioris non item. Neque id sine ratione. Quominus enim credamus, posse corpus aliquod organicum, cujusmodi tunica ista foret, e pituita vel mucosa quadam materia in renibus collecta atque ad vesicam delata generari, philosophiæ naturalis principia etiam atque etiam prohibent. Quid autem, inquis, de luculentis istis medicorum expertissimorum observationibus fiet? Enimvero tantum abest, ut ab isthac ratiocinatione nostra eadem abluant, ut potius explicari quam commodissime ex illa possint. Quoties enim cunque calculos tunica quadam involutos medici memorant, firmiter tunicam illam vesicæ adhæsisse iidem scribunt. Penitus autem liberum atque a vesica resolutum calculi involucri ejuscemodi quenquam reperisse, nusquam legitur. Quod ipsum equidem indicio est, calculos pro vere tunicatis habitos, ea plerumque ratione involucri suum induisse, quam breviter supra exposui. Evidentissimum hujus rei exemplum extat in schediasmate italico a Præside mecum communicato, cui titulus: *Ragguaglio dell' operazione di pietra fatta in Bologna li 10. Luglio 1727.* (per *Joseph. Maria Bacchettoni* philos. & med. D.) *col suo disegno per maggiore intelligenza.* Cui gemina prorsus sunt ea, quæ a viro celeberrimo, *Ab. Vatero* in observationibus rarissimis calculorum in corpore bum. generationem illustrantibus, *Viteb. 1726.* disputata legimus.

lapsum cum intestinis peritonæum linamentis carptis & contortis, spleniis item convenientibus & fasciâ, mantile medici vocant, quam diligentissime contineretur: non neglectis interim medicamentis internis huc facientibus. Quinto post operationem die pus moveri in vulnere incipiebat; sexto autem febricula conquiescebat, quæ orta initio fuerat. Quamquam autem vix quatuordecim dies præterierant, quum & purum a fordibus & rubidum plane vulnus se se ostenderet; urinæ tamen, licet plurimâ calculi frustula sabuloque obductæ membranulæ e vulnere prodirent, usque adeo nihil per urethram effluebat, ut potius, quidquid collectum in vesica fuerat, illud omne per vulnus continuo proflueret. Itaque id sibi datum vir industrius, *Rungius* existimabat esse, ut muco forsan præclusum vesicæ orificium, injecto per vulnus liquore calido, diligenter expurgaret. Quamquam autem vulnus adcurate manibus claudendum is curaret, ipsumque catheterem per urethram in vesicam immitteret, tamen nihil omnino per hunc effluebat. Mox paululum retracto cathetere inflatoque per peculiarem fistulam, quali fere in administrationibus anatomicis uti solemus, fortiori spiritu, protinus injecta aqua cum bene multo sabulo atque tenaci muco per vulnus propullulabat: repetito dehinc aliquoties injectionis atque inspirationis opere, ejectoque tenaci muco omni, pristinam urinæ viam suam resumebat. Quo quidem confecto, ita celeriter homo convaleuit, ut vix dum elapso post operationem spatio menstruo, & lectum relinquere & absque molestia obambulare potuerit. Remanserat interim e vulnere foraminulum: quod tametsi vix ac ne vix quidem specillum aliquod reciperet; tamen haud exiguum vesicam inter & abdominis musculos sibi adjunctum interstitium habebat. Quid igitur quæso factu opus hic erat? Scilicet *Rungius* quasi fistulam foraminulum istud rodentibus primo medicamentis tractabat, innexoque dein fasciis novo quodam instrumento sive machina lignea, quam cum Præsede communicavit, contactum emplastris & spleniis vulnus quam solertissime tamdiu firmiter, quantum æger ferre poterat, deligabat, donec & abstractam ab abdominis musculis vesicam rursus cum iisdem glutinatam, & penitus sanatum hominem ægrum animadverteret. Id quod eo magis notatu dignum existimo, quum vesica ægrotantis, ut *Rungius* per litteras significavit, callosa jam fereque digiti crassitiem adæquans fuerit deprehensa.

EXEMPLUM V.

Denique exemplum, quod primo loco commemorandum merito fuisset, quia primum est experimentum, quod post laudatos Anglos venerandus Præsides Anno 1723. in viro triginta & quod excedit, annos nato, a doloribus vero calculi vehementibus ac diuturnis valde confecto, apud nos instituit, paucis nunc subjungemus. Hunc ipsum a calculo methodo, qua usus alias fuerat, Raviana, liberare volebat: calculus vero, qui

Tom. IV.

S

magnus

magnus & fragilis erat, inter extrahendum, prouti sæpius, tam in hac, quam in Mariana methodo contingit, forcipe frangebatur, adeoque non nisi dimidia quasi pars extrahebatur; alteram vero, quemadmodum certas ob causas, optimis haud raro magistris usu venit, adprehendere nullo modo poterat. Quum vero æger a calculo ejusque sævissimis doloribus liberari, quocumque id fieri posset modo, anxie desideraret, Præsesque fausta *Douglasi* in curandis adparatu alto calculosis experimenta haud pridem legisset, eandem methodum hic tentare necessarium judicavit. Itaque luce proxima ægrum, ut moris est, supra tabulam deposuit, tegumentis, musculis, tandemque vesica cautissime circa pubem dissectis, (namque vesica propter vulnus inferius aqua repleti non poterat) reliquum idemque haud exiguum calculi frustum, quippe dimidiam partem alteram magnitudine superans, brevi feliciter per hanc plagam eduxit.

Et scalpello quidem postquam tegumenta & musculos modo laudatus Præses inciderat, maximum utique momentum in eo jam positum esse judicavit, ne, dum vesica in hoc ægro collapsa nulloque liquore distenta erat, peritonæum, quod fieri alias per imprudentiam facile posset, læderet, neve ipsum vesicæ fundum lethali plaga vulneraret. Hinc probe pubis ossium juncturam, quam proxime fieri potuit, indicem manus sinistrae inter hanc & peritonæum provide immisit, eoque (dum ab ægri dextra stabat) incurvato peritonæum vesicæ incumbens, una cum adnexâ vesica a pubis ossibus, quantum fieri potuit, removit: quo nempe facilius ipsam vesicam sub peritonæo prope pubis ossa incidere, atque levi vulnere tuto aperire posset. Quo equidem facto scalpellum, globulo in apice munitum, in vesicam immisit, eoque versus superiora secando duorum transversorum digitorum longitudine ipsum dilatavit, & postea calculum ope digitorum ac forcipis extraxit. Atque hanc ipsam prorsus encheiresin subtilissimam ac difficillimam in exemplo primo, pag. 38. descripto, feliciter idem adhibuit. Æger vero ille a calculo sic liberatus satis bene postea se se habebat, peractoque sectionis opere nullas neque vulnere neque vesicæ molestias sentiebat, nisi quod ob morbum diuturnum doloresque antea perpeffos debilis esset, de doloribus lumborum, quibus alias jam vehementer affligebatur, conquereretur, atque ciborum fastidio laboraret. Quibus equidem symptomatibus, continua item a cibis abstinentia, licet optima quævis remedia opponerentur, nihilominus factum est, ut magis magisque in dies singulos vires decreferent, vulneraque nullam prorsus neque mundificationem neque consolidationem admitterent: donec tandem, viribus confectis, vigesimo nono ab operatione die, seu post quartam septimanam miser homo exspiraret. Ceterum luculentissime jam dudum venerandus Præses exposuit [q], quam graviter in cadavere isthoc incisorenes ambo exulcerati atque corrupti, reliquæ vero ventris partes quam sanæ fuerint deprehensæ. Ut proin facile colligi cognoscique possit, ægrum hunc

[q] In chirurgia sua capite de alto adparatu anno 1724. edita.

hunc non tam propter operationem, quam potius propter ulcera renum pessima viresque a diuturno morbo fractas nimis ac prostratas obiisse. Eodem quoque loco, casus incidere posse, Præses monet, ubi non adeo facile sanari sive conglutinari possint hæc vulnera, quemadmodum *Rossetus* atque recentiorum alii perhibent, aliisque nimis propere persuadere contendunt.

Ex hæcenus adductis exemplis, nisi me omnia fallunt, adparet, triplici admodum ratione Præsidem excellentissimum præstantissimam hanc alti adparatus operationem perfecisse. Initio enim, quod recentiorum chirurgorum nullus, quantum ego scio, ante ipsum præstitit, bis vesicam, nullo neque lotio, neque alio liquore, neque spiritu distentam feliciter quidem sine noxia & vesicæ & peritonæi læsione, pro singulari, qua pollet, in secando prudentia, idem aperuit. Quod ipsum equidem quam adcuratum & anatomicum & chirurgum exigit, nemo facile, nisi salutaris artis expertus ignoraverit. Deinde in exemplo altero, pag. 41. descripto, operationem hanc itidem sine injecta in vesicam aqua perfecit, & solo lotio vesicam sponte, quantum fieri potuit, expandi curavit. Ac denique in exemplo tertio, pueri scilicet bremensis, operationem hanc etiam more *Rosseti* & Anglorum, post vesicam scilicet aqua tepida repletam, feliciter instituit atque absolvit.

EXEMPLUM VI.

Tandem inter experimenta a Germanis instituta, quæ ad nostram pervenerunt notitiam, illud quoque paulo uberius referemus, quod supra jam tum (pag. 19.) laudatus *Præbischius*, Regiomonti A. 1727, in puero duodecenni feliciter perfecit. Is enim, quia catheterem, ut ait, in vesicam immittere non poterat, & vesicam tamen liquore distendere volebat, penem ligabat, pueroque ante operationem multum infusi theæ sorbillandum dabat. Aliquandiu post mensæ ipsum imponebat, eumque a quinque ministris firmari curabat. Sextus minister duos in anum pueri immittebat digitos, vesicamque cum calculo sursum premebat. Tunc *Præbischius* tegumenta super osse pubis, deinde musculos abdominis prope lineam albam, & tandem peritonæum incidebat. Quando vero intestina præter omnem spem prorumpabant, blande ipsa per sinistram ad vesicam probe detegendam elevabat, & reponebat. Postea idem vesicam incidebat, atque pollice, indice ac medio digitis in vesicam immixtis calculum educebat.

Hic autem speciatim est notandum, quod chirurgus hic vulnus longe melius consolidatum iri judicaverit, si illud fueret. Itaque eodem die circa vesperam ope futuræ, *gastroraphen* Græci adpellant, immissa prius in plagæ partem inferiorem turunda, illud conjunxit, ac bis per diem balsamo vulnerario, emplastro & fascia idonea deligavit, superimpositis spleniis calidis vino, cum herbis discutientibus cocto, ebris. Diebus quatuor prio-

ribus vehemens febris curandum adfligebat : quæ vero brevi diaphoreticis & antifebrilibus profligabatur. Die quinto autem quum, fascia ac emplastris primum solutis, turundam extra vulnus deprehenderet, penitus ipsam removebat, nullamque amplius inferebat. Nono die fila, quibus futura injecta erat, flaccida & musculos jam, excepta parte inferiore, glutinatos deprehendebat; ideoque fila ressecabat & extrahebat. Ceterum ad decimum nonum usque curationis diem urina omnis per vulnus, nihil per urethram effluebat. Quo ipso equidem die urina vehementibus cum doloribus urethram urgebat; donec tandem quinque calculos æger excerneret, quorum duo maximi lentem mediocrem æquabant. Die vigesimo tertio errorem in victu puer commiserat, indeque vomitu ac diarrhoea corripiebatur, quibus vulnus paulo ampliari rursus videbatur. Simulatque vero symptomata ista medicamentis convenientibus altero die fuerant cohibita, nulla amplius urina per vulnus exibat. Elapsis quatuor hebdomadibus semel tantum quotidie puer deligabatur, itaque vix dum elapsis quinque hebdomadibus in pristinum vigorem vindicabatur. Ex quibus apparet, tria potissimum in hac ipsa operatione notanda esse momenta: primo quod in vesicam nullum liquorem *Præbischius* injecerit; deinde quod unico eoque recto tantum scalpello, ut ait, totam sectionem instituerit & absolverit; tum, quod gastroraphiam ad vulneris glutinationem promovendam adhibuerit. Atque ad gastroraphiam quidem quod adinet, sic omnino habendum censeo: non frustra solum a *Præbischio* ipsam adhibitam fuisse; siquidem vulneris glutinationem parum atque adeo nihil acceleravit; sed noxiam quoque interdum eam esse posse ac perniciosam: præsertim ubi vel ex calculi frustulis, vel mucosæ tenaci & sabulo, vel corruptis denique membranis aliquid intus superest, solertissime, quantum fieri potest, expurgandum, ne novo calculo generando præbeat materiam.

 C A P U T V.

De operationis alta præ reliquis lithotomiae methodis præstantia.

I.

A Quibusnam auctoribus operatio alta sensim fuerit excolta; quibus item artificibus, cum ad eximendum lapidem, tum ad glutinandum vulnus ipsa indigeat; quo denique successu tentata in quibusdam hominibus eadem a variis fuerit artificibus, hæcenus equidem declaravimus. Reliquum jam est, ut cum reliquis lithotomizæ methodis solemnioribus ipsam comparemus, quamque insigniter ipsas eadem antecellat, demonstremus.

I I.

Atque *minoris* quidem, nec non *majoris adparatus lithotomiam* cum nostra illa, quæ per altum adparatum instituitur, lithotomia hic comparare nihil magnopere adinet, quum hoc dudum jam *Douglasius & Cheseldenus*, nobiles illi methodi hujus instauratores fecerint. Quemadmodum enim minoris adparatus lithotomiam, licet nonnunquam ac præsertim in pueris egregio cum successu eadem administretur, tamen nemo facile prudens, nec medicus nec chirurgus, satis ubique tutam atque aptam eam pronuntiabit [r]; sic alteram istam, quæ majori adparatu fit, altæ lithotomiæ posthabendam esse, id ipsum speciatim a *Douglasio* [s] quam luculentissime expositum legimus. Itaque illud præcipue hic restat expediendum, nempe ut lithotomiam altam, non quoad ipsam tantum operationem, sed quoad vulneris quoque glutinationem, longe reliquis omnibus præstantiorem esse, & rationibus & experimentis demonstremus [t]. Ipsam autem utriusque comparationem sic omnino instituere conabimur, ut eandem utrobique personas eundemque personarum ægrotantium statum concipiamus.

I I I.

Nempe circa ipsam operationem varia sunt, quæ lithotomiam altam *Mariana & Raviana* methodo anteferendam esse persuadent. Simulatque enim (i) *incisionis locum* atque partes singulas, quæ in utraque methodo perumpuntur, circumspicimus, parum abest, quin statuamus, non *brevissimam* tantum atque *aptissimam*, sed longe quoque *tutissimam in lithotomia alta viam ad vesicam* aperiri. (§. 2. & 8. cap. II.) Sed ne quis tamen forsitan opinetur, falsos utique nos esse, dum, quæ in alta lithotomia paratur, viam ad vesicam ideo *tutissimam, aptissimam ac brevissimam* hic pronuntiamus, quod tutior, aptior atque brevior ista sit, quam *Raviana* vel *Mariana* methodus com-

[r] Maxima utique & nimia sanguinis profusionis & incontinentiæ urinæ pericula in adparatu parvo metuenda esse, calculum in adultis non facile digitis apprehendi, neque satis diu propter partium lubricitatem detineri aut firmari posse, graviter admodum *Guil. Fabric. Hildanus* monuit eo libro, quem *de vesicæ lithotomia operibus* suis inseruit, cap. XIII. pag. 728.

[s] *Loc. cit. sect. VIII.* quippe ubi varias calculum exsecandi methodos recensuit.

[t] Non sum equidem nescius, lithotomiam altam non a *Guil. Fabric. Hildano* solum, sed vel ab ipso etiam auctore suo primo, *Petro Franco* usque adeo periculofam habitam fuisse, ut hic non nisi semel & quadam quasi desperatione coactus ipsam tentaverit, quin & unumquemque, ne ipsum hac in parte imitetur, hortatus sit; iste vero non nisi tum demum adhibendam illam statuerit, quum calculus ingentis magnitudinis fuerit. vid. *Hildanus lib. de lithot. vesic. cap. XVII. p. 732. seq.* Sed absque sufficienti tamen ratione id ipsum factum fuisse, ex jam dicendis adparebit.

commonstrat, (§. 8. & 9. cap. I.) scire omnino juvat, esse quidem *Ravianam* breviorē, quæ in vulgari methodo sive adparatu magno ad vesicam panditur, viam; aptiorē autē atque faciliorem nullo modo. Quanto enim cum labore, quanto cum periculo, quantis denique cum molestiis ægrotantium, distendi hic atque ampliari sphincter, angustissima illa vesicæ pars ante debet, quam protrahi calculus exinde queat? (§. 7. cap. I.). Ut proinde nihil nec a ratione nec ab ægrotorum salute alienum *Merius* atque *Ravius* fecerint, quando breviori, sed mirum quantum, ob vehementem sphincteris dilatationem, ancipiti, longinquiorem, sed magis tamen tutam ad vesicæ penetralia viam anteponendam esse judicarunt. Sed quidquid tandem harum rerum sit, alta profecto lithotomiæ methodus ita breve, apertum atque tutum anatomes peritis ad vesicam iter monstrat, ut vix ullum æque tutum, facile aut breve, nedum brevius, facilius atque tutius aliud monstrari, nec in *Mariana*, nec in *Raviana* methodo unquam valeat. Tum (2) *vulnus* etiam, quod secundum methodum altiorē fieri in vesica debet, si non mitius atque tutius, æque saltem mite atque tutum est, quam illud, quod secundum *Ravianam* methodum infligitur. Quamquam enim hic depressus, ibi vero altius fieri vulnus debeat, utrobique tamen non in eadem solum vesicæ regione, sed iis quoque in partibus, quæ similis prorsus substantiæ vel naturæ sunt, nihil quidquam læso peritonæo vulnus inciditur [u]. Ad externarum autem partium vulnerationem si respexeris, usque adeo præstantem lithotomiæ methodum altam præ *Ravianam*, nedum præ reliquis merito suo pronunciaris, ut, quid desiderari ad ejusdem præstantiam possit, nihil omnino reliquum videatur. Præterquam enim quod vix ullum ex ipsa sanguinis profluvium periculofum exoriri soleat, *partes sane & excernendo lotio & generatio nis operi destinata salve prorsus hic persistunt atque integra*: dum e contrario secundum communem, quæ adparatu sive magno sive parvo instituitur, lithotomiæ rationem tantum non semper, secundum *Ravianam* facili admodum negotio, propter ipsam posituram suam, percuti consueverint. Evidenter id ipsum, arbitror, illis patebit, qui non plane sunt in anatomico- & physiologorum scholis hospites. [x].

I V.

Enimvero, ut nihil jam de eo dicam, (3) *quam maxime exiguum* in altioris lithotomiæ ratione *instrumentorum adparatum* ad calculos, cujuscunque demum generis & in quacunque demum positura ipsi fuerint, commode tractandos sufficere; præstantissimum utique ipsius compendium in eo præcipue situm videtur esse, (4) quod digitis per vesicæ vulnus immixtis tangi *statim* &

[u] Plures hanc in partem rationes adductas videbis apud *Rossetum* & *Douglasium*, locis supra citatis.

[x] Conf. *lithotomia Douglasiana* pag. 46. seqq. it. *Ebelfelden*. cit. loc.

Et *prömte*, vel instrumentis, vel digitis *extrahi* quantumvis etiam grandes calculi queant: præsertim ubi ab administro quodam digitis in intestinum rectum immisissis fursum illi fuerint propulsi. Quas autem in hoc ipso negotio difficultates *Mariana* & *Raviana* lithotomiæ ratio conjunctas sibi sæpius habeat, præsertim si calculus in sinu quodam vesicæ lateat, nemo, nisi artis hujus expers facile ignoraverit. Mirificos etenim in ipsa cruciatus propter & violentam vulneris diductionem, & diurnam eandemque sæpius inanem calculi peruestigationem, æger sentiat necesse est. Ipse vero calculus, inprimis si paulo grandior aut inæqualior idem extiterit, vel plane non, vel saltem non sine maxima violentia intensissimisque ægrotantium doloribus secundum dictam methodum vulgarem & *Ravianam* educitur. Ut proin abesse vix possit, quin feminales in maribus vesiculæ iisdemque proximæ partes aliæ, tametsi etiam scalpellum haud fenserint, gravissime tamen atque cum damno irreparabili sæpe comprimantur ac dilacerentur. Accedit (§) quod vulnere facta in alto adparatu calculus, præsertim magnus, subinde conspici, adeoque eo melius comprehendi ac educi queat.

V.

At minima tamen esse, quin imo nulla lithotomiæ altioris præ *Raviana* & reliquis quoad (§) *vulneris glutinationem* videtur præstantia. Ut enim cetera omnia, sic illa etiam, quæ in lithotomia super osse pubis instituta, vesicæ insiguntur, vulnera gravia utique sunt, incredibilemque curantis & providentiam & industriam postulant. (§. 2. cap. III.) Quæ ut ut verissima esse largior, nihil tamen quidquam obstat, quo minus & in hoc passu egregia lithotomiæ altioris præ *Raviana* methodo præstantia evinci queat. Et minus quidem lethifera esse, quæ superius (§. 8. cap. II.) proposito modo super osse pubis in vesica fiunt, vulnera, id satis evidenter jam, nisi ego fallor, tum ex modo adlatis principiis, (§. 3.) tum ex luculentis *Rosseti*, *Douglasii* & *Chefeldeni* aliorumque observationibus [y]; tum & vel maxime ex adductis superiori capite exemplis patescit. Ipsam autem illorum glutinationem longe promptius expediri atque commodius posse, quam ceterorum, quæ in perineo fiunt, vulnere, non unæ rationes ostendunt. Quemadmodum enim lithotomia per adparatum altum instituta nullam fere, saltem non adeo violentam vesicæ diductionem flagitat, sic mites admodum sunt, aut fere nullæ, quæ curationem superveniunt, inflammationes: quum e contrario in *Raviana* & magis etiam in *Mariana* methodo, propter nimiam partium distortionem, fieri aliter vix possit, quam ut, præter inflammationem gravissimam

&

[y] Idem testantur *Guil. Fabric. Hildanus in lib. de lithot. vesica cap. XXII. pag. 743.* nec non *Theoph. Bonetus in sepulchreto lib. III. sect. XXIII.* siquidem hic memorat, calculum quendam in vesica viri cujusdam repertum fuisse, qui globulum plumbeum quasi nucleum continuerit, in prælio quondam per externum circa inguina vulnus in vesicam injectum.

& abscessus, pessimæ quævis noxæ aliæ suboriantur. Itaque non rationi tantum, sed experientiæ quoque consentaneum videtur, longe difficilius in his, quam in ista lithotomiæ methodo vulnera sanescere. Accedit, (7) quod *in lithotomia alta commodissime visitari, atque a sordibus, calculis, sabulo & muco, ut supra pag. 50. demonstratum est, expurgari vulnus una cum ipsa vesica valeat*; in Raviana non item, multoque minus in Mariana. Namque hic mirum non est, si, dum violenter calculus educitur, quam plurima ejus frustula vel arenæ granula in pinguedinem atque carnem adigantur, quæ graviter partes læsas compungunt, neque prius inde exeunt, quam per supurationem fuerint resoluta. Aut si remanent in vesica, novo calculo generando caussam & materiam præbent. Tum illud quoque (8) haud parum ad promovendam vulneris super pubis ossæ instituti glutinationem confert, *quoad ab omnibus alvi sæcibus liberum atque immune illud persistat*: quibus tamen secundum Ravianam methodum factum in perinæo vulnus, præsertim si æger diarrhoea corripitur; vel clysmata ipsi injicienda sunt, una cum injectis fasciis conspurcari mirum in modum, ac proinde in glutinatione sua impediri consuevit. (9) Denique si post confectam vulneris expurgationem ventum ad ipsius glutinationem fuerit, longe utique firmiter atque aptius vulneris super pubis ossæ, quam in perinæo facti oræ & contrahi & contineri, sive emplastris glutinantibus, sive fasciis adhibitis, possunt. Quod enim in ceteris curandi rationibus prorsus necessarium esse solet, fascias nimirum atque deligationem omnem resolvere, quoties insinuari, & per instrumenta quidem, balsami vulnerarii portio quædam debet; in contra sese habet in nostra lithotomiæ altioris methodo. Hic enim absque emplastrorum resolutione instillari balsamus locis, inter emplastra positus, commodissime potest; qui dein sponte sua descendit, sensimque sine sensu ad interiores etiam partes penetrat. Quæ ipsa quidem non turbata vulneris quies quanquam levis videatur, tamen dici vix potest, quam insigniter ad glutinationem maturandam valeat.

V I.

Sciens atque volens eam hic prætermisi rationem, quam e tritissimo illa statices principio, *omne grave deorsum tendit*, pro vindicanda atque extollenda lithotomia alta in medium hic adduci a quibusdam memini. Tametsi enim vel maxime verum sit, gravia quælibet deorsum tendere, longeque promptius vulnera tunc sanescere, quum nulla ex iisdem urina profuit [z]; tamen quo minus exinde commendari ab anatomicarum vel physicarum rerum peritis lithotomia alta possit, ipsius vesicæ status naturalis atque positura prohibent. Sed ista quidem latius atque explanatius disputata sunt a venerando Præside *in institutionibus chirurgicis*, eo scilicet capite, quod *de adparatu*

[z] Urina ex cujusdam sententia facit ad glutinationem, sed aliud visum haud immemoro fuit *Hildano in libro de lithotomia vesicæ*.

paratu alto inscribitur. Ceterum illud diffiteri haud quaquam ego possum, iustissimam pro commendanda lithotomia alta staticam istam rationem futuram esse, simulatque de nobili ista tubulum, cuius ego mentionem supra (§. 9. num. 10. cap. III.) injeci, flexilem commode satis adplicandi arte planius inter medicos constiterit. Præterea (10) inter commoda etiam hujus operationis merito referendum, quod *situs ægri* in hac methodo ipsi non sit adeo pertimescendus: cum enim in reliquis methodis funibus sive laqueis, horrendo quasi spectaculo, ligandi sint ægri [a]; hic sine ligatura vel mensæ solum imponuntur: vel in ipso lecto etiam institui potest operatio. Deinde (11) quia calculus in extractione hic digitis tangi potest, vesica haud facile forcipeprehenditur aut læditur. Denique (12) si ob *causam quamcumque catheteri aditus in vesicam denegatur*, neque *Mariana*, neque *Raviana* methodus locum habent; sed sola hac alta calculus educi potest, ut in exemplo VI. factum esse perspiciamus.

V I I.

Restat tandem, ut paucis ad *dubia* quædam respondeamus, quæ contra commendatam a nobis lithotomiam altam vel mota jam passim fuerunt, vel moveri etiam fortassis a quibusdam possent. Scilicet haud omnino in chirurgis defunt, quibus paulo gravior atque perniciosior ea plaga videtur, quæ in *siblimiori eademque membranosa vesicæ parte fieri per adparatum altum consuevit*. Sed minus tamen iustam objectionem hanc esse, id cum ex anatomicorum præstantissimorum omnium, tum & vel maxime ex *Chefeldeni* demonstrationibus, nitidissimisque tabulisque æneis perspicitur. Si quis enim alius, *Chefeldenus* certe, satis musculosam esse, quæ per adparatum altum inciditur, vesicæ partem, luculentissime demonstravit. Ut nihil nunc iterum de eo dicam, eandem prorsus in nostra, ac in *Raviana* methodo vulneris rationem esse atque indolem; quum eadem utrobique regio vesicæ perforetur (§. 3). Majoris utique momenti ea difficultas adparet, quam *in continuo vesicæ motu* quidam sibi visi sunt reperisse. *Abesse enim*, inquit illi, *vix potest, quin graviter glutinatio impediatur, dum ab intus collecto lotio insigniter vesica mox intumescit, mox autem, lotio rursum emisso, plane detumescit*, atque ab abdominis musculis, quibuscum tamen coalescere ipsa debebat, retrocedit. At velim tamen, qui ita statuunt, cogitent, haud prorsus novum atque insolens esse, satis omnino promte ac feliciter ad pristinam sanitatem ejuscemodi homines redire, qui aut pulmonum morbis, quales hæmoptysis plethorica, & pulmonum vomica sunt, aut vulneribus etiam adfecti reperiuntur: dummodo ad bonum corporis habitum satis quoque prudens curatio accesserit, neque nimis ampla vasa percussa fuerint. Ecqua autem constans magis ac vehemens commotio esse potest illa, quæ in pulmonibus perentiscitur? quæ si nihilominus sanescere disruptas pulmonum partes siverit, sane non adeo magnum esse periculum videtur, ne mitis illa & tarda, quippe ab urina leniter ex ure-

Tom. IV.

T

teribus

[a] Vid. hic situs in chirurg. Præfidis Tab. XXII. Toletto, Alghisio &c.

teribus in vesicam destillante, rursusve ex vesica in matulam profuente, producta vesicæ commotio graviter glutinationem impediatur. Vulneris autem labra, dum vesica subsidit, ab abdominis musculis recedere, frustra, meo quidem iudicio, dicitur: firmiter enim vesicam per fibras multas cum ipso abdomine cohærescere, supra jam tum declaravimus, (§. 8. num. 7. cap. II.) nisi per errorem in ipsa operatione, vel per abscessum, ut *Chefeldeno* contingit, a se invicem separata sint. In juvenibus equidem ac robustis hominibus altioremodi vesicæ plagam sanari feliciter posse, tantum non omnes chirurgi concedunt: in senibus autem æque feliciter fieri illud posse, quamplurimum negant ac pernegant. Quæ ipsa illorum sententia quanquam verissima sit, tantum tamen abest, ut æquus rerum æstimator altioris adparatus lithotomiam idcirco velut perniciosam rejicere reliquisve calculum curandi methodis postponere sustineat, ut potius calamitatem istam methodis ad unam omnibus communem esse statuatur. *Difficilis enim istiusmodi curatio senectutis vitium est; non artis, non artificis, non methodi.* Atque idem prorsus iudicium esto, sicubi in hominibus, vel pessimo a natura habitu præditis, vel propter diuturnos etiam cruciatus ac vigilias insigniter debilitatis (cap. IV. exempl. 2. & 5.) hactenus proposita lithotomiæ methodus parum feliciter adhibetur. Multa igitur, prout vidimus, in adparatu alto præclara sunt; sed illud tamen imprimis, quod ægrum ab omni prorsus noxa immunem præstare possit atque incolumem: præsertim si istas observationes probe commendatas sibi in ipsa cura chirurgus habuerit, quas e *Chefeldeno* supra proposuimus. (§. 8. num. 7. cap. II.) Quantas autem molestias in calculo extrahendo, quam perniciosas fistulas, quam denique graves noxas alias reliquæ curandi rationes relinquunt, quotidianus idemque tristissimus harum rerum usus loquitur. Pluribus objectionibus ac dubiis respondit *Douglasius*: quæ autem vel ex præcedentibus intelligi, vel apud ipsum, cui lubet, videri possunt.

V I I I.

Hæc ipsa dum scribo, relatum accipio, prodiisse interea adhuc alios nonnullos de alto adparatu libros; qui non uberiorem tantum adparatus alti descriptionem, sed varias quoque de ipsis in curandis etiam natu grandioribus successu observationes contineant [b]. Quid ipsorum auctores præstiterint, quousque item cum nostris doctrinis iidem consentiant, nondum ego definire

[b] Præter jam in hac dissertatione citatos adhuc sequentes libri de adparatu alto interea ad Præsidis notitiam pervenerunt.

Lithotomus castratus anonymi, anglice. 8. London 1723. in quo libro *Chefeldenus* perstringitur.

Cystitomia Hypogastrica anonymi, or the Method of performing the High operation. 4. London 1724.

Essay on Lithotomy by Dr. *Middleton* London 1727.

nire ausim : quia nec dum ipsos libros videre aut perlustrare contigit. Sed spem tamen haud exiguam mihi sentio injectam, fore, ut ex horum speciminibus atque observatis qualescumque meditationes nostræ si non locupletari, confirmari saltem aut emendari aliquando possint.

Traité de la Taille au haut appareil de M. *Morand*, avec une lettre de M. *Winslow* sur la même matiere. 8. a Paris 1728.

A dissertation on the High operation by M. *Morand*, translated from the french by *John Douglas*, to which is added an Appendix, containing an Account of 60 odd Patient cut after this method. 8. Lond. 1729.

John Douglas von dem Apparatu alto, verteutscht durch D. Joh. Timme, mit Anmerkungen und Supplement. 8. Bremen 1729.

U T A P A R C O T J I N G
Q U Æ S T I O
M E D I C O - C H I R U R G I C A ,

Quam Præsidi
JACOBO - BENIGNO WINSLOW.

Tuebatur

CL. TH. GUIL. GUILBERT DE PREVAL;

Sub hac verborum ferie ,

*An ad extrahendum calculum dissectanda ad pubem
vesica.*

Parisiis 20. April. anno 1752.

I.

Calculus, qui vesicam diris divexat cruciatibus, ea dissecta quam primum
eximendus est, omni ætate, quavis anni tempestate, posthabita etiam
coeli ratione. Optandum ut atteri, & comminui ille posset, atque urinæ ef-
fluentis impetu exerneretur: at cum nihil extet, quod id præstare valeat,
una vesicæ sectio calculo laboranti opitulari & subvenire potest. Propterea Dei,
hominum salutis studiosissimi, singulari consilio, uni omnium animantium
homini, ex alvi sinu extat vesica; & cum superiore, tum inferiore sui parte
quasi foras prodit, ut ita exposita facile dissectari posset in hominis solatium.

II.

Homini duntaxat appensa vesica est peritonæo, eoque duplicato quasi fac-
culo concluditur; unde cæteris visceribus illæsis, abdominis etiam cavo in-
tegro & intacto, cædi tuto in pube potest: media sui parte demissa subter pu-
bis ossa, cervicæ suæ perinæum attingit; fundo vero, ad pubem imam ven-
tris partem elato, ea ipsa pubis ossa superat digitos fere tres, ut cathetere pau-
lulum